



IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik, ht 04 – ur studenternas perspektiv

Gunilla Mårald & Pernilla Westerberg



Umeå Centre for Evaluation Research
januari 2006

Innehållsförteckning

<i>Förord</i>	3
<i>Inledning</i>	4
<i>Nätuniversitetets utbildningsutbud inom naturvetenskap och teknik ht 2004</i>	5
<i>Studiens genomförande</i>	7
<i>Nätstudenten inom naturvetenskap och teknik</i>	10
<i>Kön, ålder och län</i>	10
<i>Sysselsättning och familjeförhållanden</i>	11
<i>Studiebakgrund</i>	13
<i>IT-vana</i>	15
<i>Nätstudentens erfarenheter av Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning</i>	18
<i>Motiv för att studera på distans med IT-stöd</i>	21
<i>Utbildningsstöd</i>	26
<i>Lärare</i>	28
<i>Fysiska sammankomster</i>	30
<i>IT-stöd</i>	34
<i>Datorkommunikation</i>	36
<i>Kunskaper och färdigheter</i>	42
<i>Studenternas värdering av nyttan med utbildningen</i>	44
<i>Rekommendera IT-stödd distansutbildning</i>	45
<i>Studenternas egna ord om studentnyttan</i>	46
<i>Sammanfattning</i>	51
<i>Litteratur</i>	54
<i>Bilaga: Elektronisk enkät</i>	56

Förord

Centrum för utvärderingsforskning (UCER), vid Umeå universitet, har fått Myndigheten för Sveriges nätuniversitets uppdrag att utvärdera studentnyttan av nätuniversitetet och IT-stödda distansutbildningar. Uppdraget sträcker sig över tre år och olika aspekter av studentnyttan undersöks under de tre åren. Det är främst studenternas egna värderingar av studentnyttan som kommer att undersökas, men också lärares och arbetsgivares värderingar kommer att vägas in när övergripande slutsatser om studentnyttan dras i slutet av projektet. Under projektets första år var det utbildningar inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som stod i fokus. Under det andra året är det utbildningar inom naturvetenskap och teknik som fokuseras och under det tredje året är det utbildningar inom juridik och samhällsvetenskap som står i fokus. *Syftet med föreliggande delstudie är att undersöka vad som kännetecknar den student som läser en av nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar inom naturvetenskap och teknik. Syftet är vidare att utvärdera nätstudenternas egna erfarenheter och bedömningar av värdet/nyttan med den IT-stödda distansutbildningen och olika typer av utbildningsstöd.* Studien genomfördes som en elektronisk enkät till studenter på nätuniversitetsutbildningar inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004.

Gunilla Mårald
Pernilla Westerberg
Umeå januari 2006

Inledning

Av Myndigheten för Sveriges nätuniversitets verksamhetsplan för år 2003 framgår att det är viktigt med utveckling av IT-stödd distansutbildning och man nämner några ämnesområden som bör prioriteras: Lärarutbildning, medicin-, vård-, hälso- och omsorgsutbildningar, teknik och naturvetenskap samt språk. Det utbildningsområde som står i fokus under UCERs utvärderings andra år är alltså bland dessa prioriterade ämnesområden, nämligen naturvetenskap och teknik.¹ Ett exempel på en IT-stödd distansutbildning inom området är den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet. Bakom etablerandet av utbildningen fanns argument som att det råder brist på receptarier, att detta var en möjlighet att nå nya studerandegrupper men också att det ur universitetets perspektiv är viktigt att hitta nya, mer flexibla, utbildningsformer då det är färre studenter som söker till den reguljära högre utbildningen. Genom att erbjuda människor bosatta i Norrlands inland en receptarieutbildning gör man det möjligt för dem att bo kvar i sin hembygd samtidigt som det behov av receptarier som finns kan fyllas efter det att de har avslutat sin utbildning.²

I föreliggande rapport redovisas resultaten från en enkätundersökning av 512 studenters syn på värdet och nyttan av att läsa en IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap eller teknik. Perspektivet är studentens, vilket innebär att det är nätstudentens kännetecken, motiv och värdering av utbildningen och utbildningsstöden som främst kommer att uppmärksammas. Begreppet nätstudent används här som en beteckning för de studenter som läser en IT-stödd distansutbildning. Då detta är den andra delstudien som bygger på i det närmaste samma enkät, kommer det att göras jämförelser med den studentgrupp inom områdena medicin och odontologi samt vård och omsorg som deltog i den första delstudien, *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård, höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Under det sista året kommer jämförelser också att kunna göras med studenter inom juridik och samhällsvetenskap.

Syftet med denna studie är att undersöka vad som kännetecknar den student som läser en av nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar inom naturvetenskap och teknik. Syftet är vidare att utvärdera nätstudenternas egna erfarenheter och bedömningar av värdet/nyttan med den IT-stödda distansutbildningen och olika typer av utbildningsstöd.

Rapportens disposition

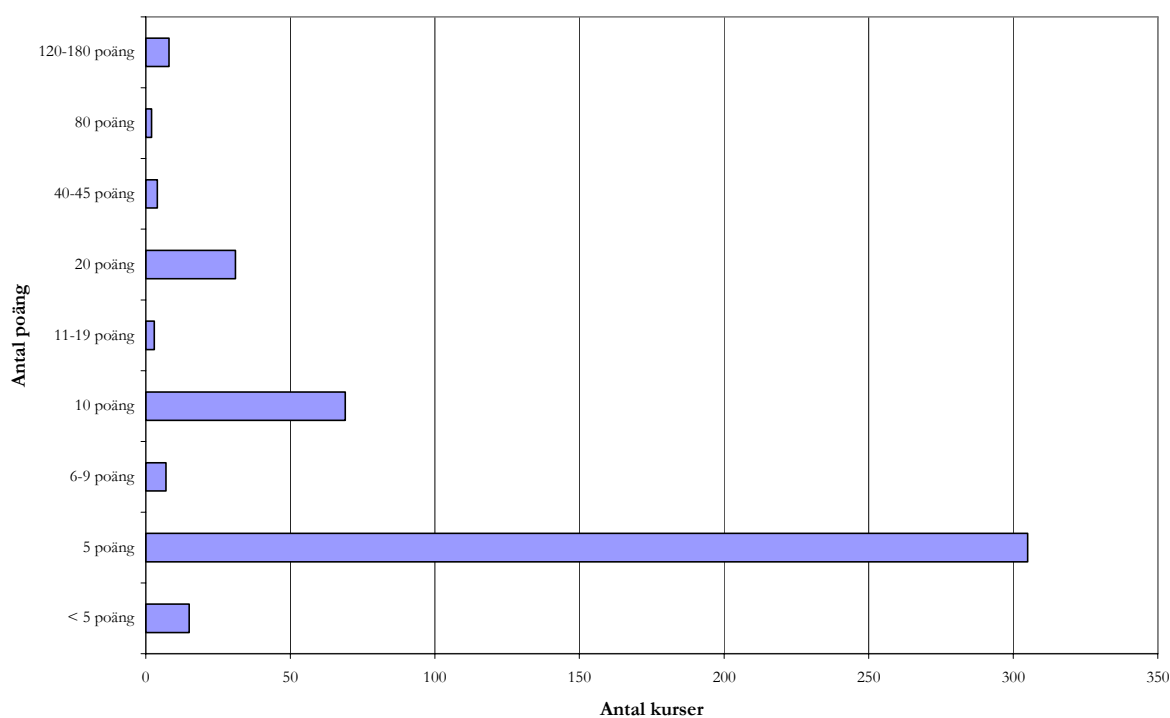
Rapporten inleds med en genomgång av det utbud av utbildningar inom naturvetenskap och teknik som fanns inom Nätuniversitetet höstterminen 2004. Därefter redovisas genomförandet av enkätundersökningen. Resultatredovisningen inleds med en beskrivning av de studenter som besvarat enkäten. Därefter redovisas studenternas erfarenheter av IT-stödd distansutbildning, olika utbildningsstöd, IT-stöd och studenternas egen värdering av nyttan av att delta i en IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004.

¹ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Verksamhetsplan 2003 – för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Härnösand.

² Nordström, Anna (2005): *Receptarier på väg! Samhällsekonomisk analys av receptarieutbildningen vid Umeå universitet*, s 11. CERUM Working Paper 77:2005. Umeå.

Nätuniversitetets utbildningsutbud inom naturvetenskap och teknik ht 2004

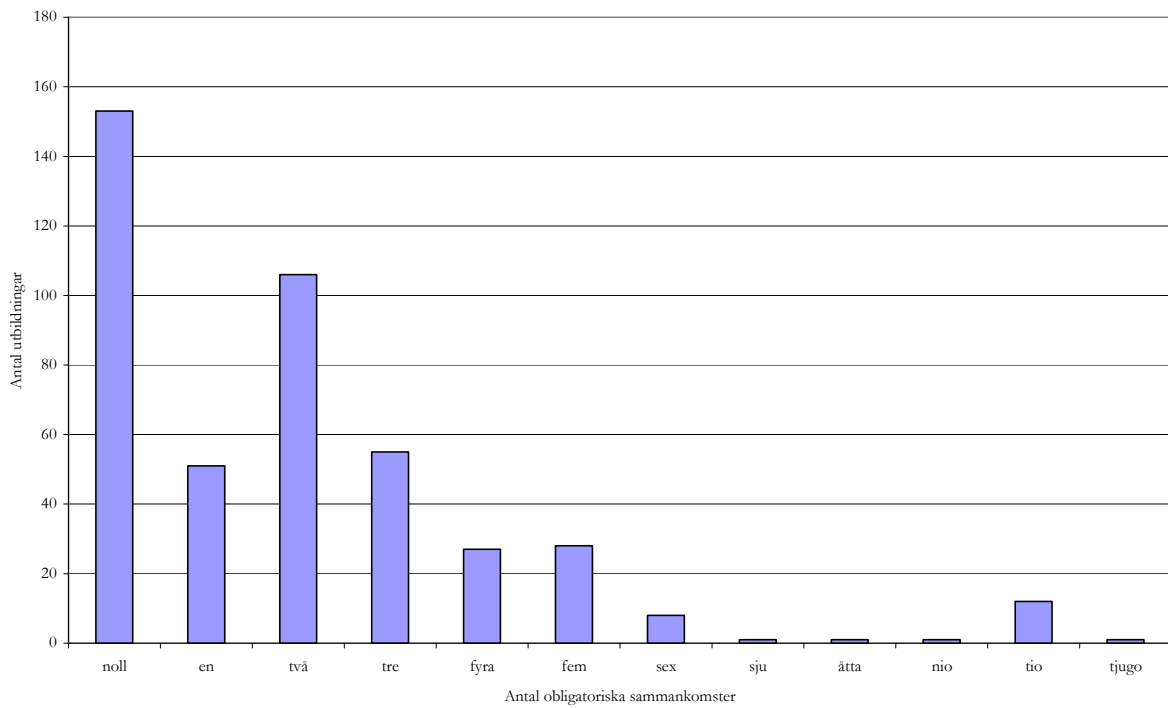
Med utgångspunkt i Myndigheten för Sveriges nätuniversitets juridiska databas kartläggs här nätuniversitetets utbildningsutbud inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004. Detta behöver emellertid inte överensstämma exakt med det faktiska utbildningsutbudet, det kan till exempel finnas utbildningar som är registrerade i den juridiska databasen men som ställts in på grund av för få sökande studenter. Figur 1 nedan visar vilken omfattning i antal poäng som de utbildningar som erbjöds inom nätuniversitetet hade höstterminen 2004. Figuren omfattar sådana utbildningar som kategoriserats som naturvetenskap i den juridiska databasen och sådana utbildningar som kategoriserats som teknik. Detta gäller också för de tabeller och figurer som presenteras längre fram. Sju utbildningar av tio hade en omfattning om fem poäng. Läger man till de kurser som omfattade mindre än fem poäng respektive mellan sex och nio poäng så kan man konstatera att tre fjärdedelar av utbildningsutbudet inom naturvetenskap och teknik omfattade mindre än tio poäng. En mycket liten del av utbildningsutbudet utgjordes av längre utbildningar.



Figur 1 Omfattning i poäng, utbildningar inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004.

Källa: Myndigheten för Sveriges nätuniversitets juridiska databas.

Det stora flertalet utbildningar gavs med kvarts- eller halvfart. Ungefär fyra utbildningar av tio gavs på kvartsfart och lika många utbildningar gavs på halvfart. En utbildning av tio gavs på helfart och ungefär lika stor andel gavs med flexibel studietakt. Som framgår av figur 2 nedan så gavs ungefär en tredjedel av utbildningsutbudet inom ämnesområdena naturvetenskap och teknik höstterminen 2004, utan obligatoriska sammankomster. Detta utesluter emellertid inte att det på en del av dessa utbildningar förekom frivilliga sammankomster. Här finns naturligtvis en koppling mellan utbildningarnas omfattning i poäng och det antal obligatoriska sammankomster som förekommer under utbildningen.



Figur 2 Antal obligatoriska sammankomster, utbildningar inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004.
 Källa: Myndigheten för Sveriges nätuniversitets juridiska databas.

Studiens genomförande

Då en elektronisk enkät användes i den studie som rörde studenter på nätuniversitetsutbildningar inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg tillämpades samma metod även denna gång. En enkät i elektronisk form är dessutom arbets- och kostnadsbesparande. Det valda tillvägagångssättet kan samtidigt, som vi skall se nedan, innebära vissa svårigheter. För att nå de studenter som läste en av nätuniversitetets utbildningar inom ämnesområdena naturvetenskap och teknik hämtades uppgifter från det registreringsmaterial som finns i Myndigheten för Sveriges nätuniversitets juridiska databas. Ett urval av utbildningar gjordes på grundval av fördelningen; naturvetenskap/teknik, antal poäng samt studietakt, i det totala utbudet. En målsättning var också att alla de lärosäten som gav utbildning inom de aktuella ämnesområdena höstterminen 2004 skulle finnas representerade i studien. I databasen finns för varje utbildning namn på en kontaktperson angivet. Dessa kontaktpersoner kontaktades via e-post under höstterminens senare del.

Enkätstudien genomfördes under höstterminens allra sista veckor. När sista svarsdatum hade passerat hade 512 studenter besvarat enkäten. I den studie som genomfördes under projektets första år, och som riktade sig till studenter inom medicin/odontologi och vård/omsorg, var svarsfrekvensen i den grupp som fick enkäten via sin egen e-postadress cirka 50 %, vilket var betydligt högre än i den grupp av studenter som fick enkäten via en kursansvarig lärare. Inför föreliggande studie valde vi därför den förra metoden då svarsfrekvensen där var högre.³ Detta förutsätter emellertid att de e-postadresser man får tillgång till fungerar och används av studenterna. Det kan också hända att viljan att besvara en enkät av det här slaget skiljer sig åt mellan olika grupper av studenter. I den naturvetarbarometer som genomfördes vid Lunds universitet år 2004 svarade till exempel studerande på utbildningsprogram i högre utsträckning än vad studenter på fristående kurser gjorde, kvinnor svarade i högre utsträckning än vad män gjorde och yngre studenter hade en något högre svarsfrekvens än äldre studenter.⁴ Sammansättningen av den studentpopulation som en enkätstudie vänder sig till kan alltså påverka svarsfrekvensen. En annan svårighet kan vara att studenterna kanske inte känner sig så "besjälade" av att besvara utvärderingar av det här slaget. Vid Luleå tekniska universitet har man börjat använda ett webbaserat kursutvärderingssystem. Där har svarsfrekvensen varit mycket låg, 20 %, och detta upplevs naturligtvis som ett problem.⁵ När man genomförde *Studentspegl*n vid Lärarhögskolan i Stockholm år 2003 blev svarsfrekvensen 22 %. Också här använde man sig av en elektronisk enkät. Svarsfrekvensen i den grupp av studenter som läste på distans var än lägre, 4 %. Här tror man att ett problem är att inte alla studenter hade aktiverat den e-postadress som Lärarhögskolan tillhandahöll.⁶ Detta är något som också kan vara fallet på kurser som ingår i det urval som här är aktuellt. Att det handlar om en omfattande enkät som kan ta lång tid att fylla i, kan också ha påverkat viljan att fylla i enkäten i en grupp av studenter där tid ofta är en bristvara.

Man kan här tala om ett bortfall i två steg. Om man utgår från de listor med e-postadresser som var utgångspunkten, 1755 stycken, så faller i det första steget en rad adresser (= studenter) bort. Det handlar om e-postadresser där man inte kommer fram, e-postadresser som existerar men

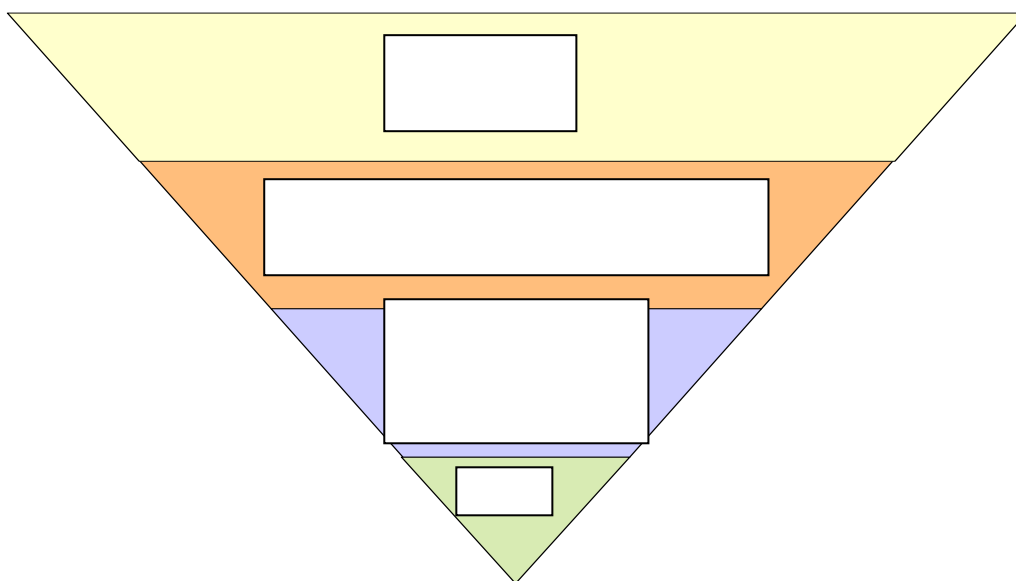
³ Till studenterna på tre av utbildningarna förmedlades emellertid enkäten via en länk på en kurshemsida eller liknande.

⁴ Utvärderingsenheten, Lunds universitet (2004): *Naturvetarbarometern*. Rapport nr 2004:231. Lund.

⁵ <http://www.ltu.se/web/pub/jsp/polopoly.jsp?d=3325&a=10131&showMode=news> 2005-12-01.

⁶ Lärarhögskolan i Stockholm (2003): *Lärarhögskolans studentspegel 2003*. Stockholm.

som inte används, och om adresser som är stängda för alla utom de adresser som adressaten själv lagt in och så vidare. Det handlar i den första gruppen, e-postadresser där man inte kommer fram, om cirka 100 studenter. Det är svårare att ha någon uppfattning om hur många adresser som inte används respektive hur många studenter som stängt av sin e-post för inkommande post från "obehöriga avsändare". En del av de kursansvariga eller motsvarande som förmedlade e-postadresserna uttryckte viss reservation för i vilken utsträckning studenterna faktiskt använde de e-postadresser som de "tilldelats" av lärosätet. Ett antal studenter hörde dessutom av sig för att meddela att de aldrig påbörjade kursen eller att de hade hoppat av kursen i ett mycket tidigt skede. Hur många studenter som befann sig i en liknande situation men som inte hörde av sig är svårt att veta. Figur 3 nedan visar bortfallets olika steg



Figur 3 Bortfallets olika steg.

Totalt finns 25 lärosäten representerade i enkäten. Som framgår av tabell 1 nedan så skiljer det emellertid mycket mellan olika lärosäten i hur många studenter som har besvarat enkäten, från Stockholms universitets 42 studenter till Södertörns högskolas 1 student. Andra lärosäten där många studenter besvarat enkäten är Högskolan på Gotland, Mälardalens högskola och Högskolan Dalarna. I rapporten redovisas svaren från samtliga 512 studenter. Siffror från Högskoleverket visar att det höstterminen 2004 gjordes 5 992 registreringar inom ämnesområdet naturvetenskap och 8 416 registreringar inom ämnesområdet teknik.⁷ Antalet registreringar går emellertid inte att direkt översätta till antal studenter då en och samma student kan ha flera registreringar, det vill säga gå fler än en kurs, under en termin.

⁷ Carolina Johansson, Högskoleverket 2005-11-29.

Tabell 1 Svarande studenters fördelning på lärosäte. n=512.

Lärosäte	Antal	Lärosäte	Antal
Blekinge tekniska högskola	21	Lunds universitet	11
Göteborgs universitet	6	Malmö högskola	13
Högskolan Dalarna	37	Mitthögskolan	28
Högskolan i Gävle	11	Mälardalens högskola	38
Högskolan i Halmstad	4	Stockholms universitet	42
Högskolan i Jönköping	14	SLU	15
Högskolan i Kalmar	2	Södertörns högskola	1
Högskolan i Skövde	11	Umeå universitet	32
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	35	Uppsala universitet	28
Högskolan Kristianstad	28	Växjö universitet	19
Högskolan på Gotland	41	Örebro universitet	4
Karlstads universitet	14	Okänd	6
KTH	17	Totalt	512
Luleå tekniska universitet	34		

Totalt finns 44 utbildningar representerade i studien. 25 av dessa är definierade som naturvetenskap i den juridiska databasen och 19 är definierade som teknik. Kursernas omfattning i poäng sträcker sig från 5 till 120 poäng. Det handlar framförallt om 5-poängskurser. Här bör man notera att en del av de kortare kurserna ingår som moment/delkurser i längre kurser eller program. När det gäller kursernas studietakt så handlar det framförallt om kurser som ges på halvfart, men nästan lika många av kurserna ges på kvartsfart. Det finns också sju vardera av utbildningar som ges på helfart respektive med flexibel studietakt. De kurser som finns representerade i studien innehåller från 0 till 10 obligatoriska (fysiska) sammankomster. 18 av utbildningarna ges utan någon obligatorisk (fysisk) sammankomst.

Nätstudenten inom naturvetenskap och teknik

En av ambitionerna med Nätuniversitetet och den IT-stödda distansutbildningen är att nå nya studerandegrupper. Detta är också en uttalad politisk målsättning. Exempel på ”nya studerandegrupper” kan vara personer med funktionshinder, invandrargrupper där utbildningsnivån är låg samt personer från hem som saknar utbildningstradition. Genom att göra den högre utbildningen mer tillgänglig hoppas man nå människor som annars inte skulle välja att påbörja studier vid högskola eller universitet. Här bör man emellertid komma ihåg att en stor del av utbudet inom nätuniversitetet, kräver förkunskaper i form av tidigare högre studier. Mot denna bakgrund kom en relativt stor andel av frågorna i enkäten att handla om vilka studenterna var och vilken bakgrund de hade. I redovisningen nedan kommer jämförelser att göras med den grupp av studenter inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som deltog i den enkät som genomfördes under projektets första år. Detta för att få en bild av hur de båda studentgrupperna skiljer sig från varandra, och liknar varandra, vad beträffar bakgrund. Detta kan vara värdefullt att bära med sig när man sedan ser på skillnader och likheter i hur studenterna har besvarat enkätens övriga frågor.

Kön, ålder och län

I föreliggande studie är könsfördelningen avsevärt jämnare än vad den var under föregående års studie. Av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var hälften kvinnor (49 %) och hälften var män (51 %). En mycket stor andel, nio av tio, av de studenter inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg, som besvarade fjolårets enkät var kvinnor. Detta kan förklaras av att enkäten då vände sig till studenter inom mycket kvinnodominerade områden.⁸ Ser man till Nätuniversitetets hela studentpopulation så var 64 % kvinnor och 36 % var män höstterminen 2004.⁹

Tabell 2 Studenternas ålder. Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Ålder	Andel
under 25	22
25–30	21
31–40	34
41–50	17
51–60	4
över 60	2

Not: De andelar som anges i tabell 1, och i de tabeller som följer längre fram, är avrundade till närmast hela tal.

Tabell 2 visar studenternas ålder vid undersökningstillfället. Den största gruppen av de studenter som besvarat enkäten var i åldern 31–40 år, en av tre tillhörde denna grupp. Drygt fyra av tio var 30 år eller yngre. Jämfört med fjolårets studie har vi en yngre studentgrupp i föreliggande studie. Gruppen mellan 31 och 40 år var ungefär lika stor men bland studenterna inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg var en betydligt mindre andel under 25 och en betydligt större andel

⁸ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁹ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*, s 10. Rapport 2005:49 R. Stockholm.

över 40 år.¹⁰ I det material från Statistiska Centralbyrån över studenter vid högskolor och universitet höstterminen 2003 som finns vid Centrum för utvärderingsforskning är åldersindelningen en något annan. Två av tio av hela nätuniversitetets studentpopulation var under 25 år, fyra av tio var mellan 25 och 34 år och en av fem var mellan 35 och 44 år. Ungefär två av tio var äldre än 44 år.¹¹

En mycket stor andel av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten, nio av tio, var födda i Sverige. En av tio var alltså född utomlands. Samma fördelning rådde bland de studenter som besvarade fjolårets enkät.¹² Ser man till hela den studentpopulation som fanns inom nätuniversitetet höstterminen 2003 var 12 % själva födda utomlands eller hade två utlandsfödda föräldrar, 85 % var födda i Sverige och om 3 % av studenterna saknades det uppgift om nationell bakgrund.¹³ Var är då studenterna bosatta? Av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var 16 % bosatta i Stockholms län. Nästan lika många var bosatta i Västra Götalands län och Skåne län. Det är här svårt att göra en direkt jämförelse med studenterna i nätuniversitetsutbildning höstterminen 2003 då materialet om studenternas bostadsort ej var uppdelat efter län utan efter H-region.

Tabell 3 Studenternas bostadslän. Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Bostadslän	Andel	Bostadslän	Andel
Stockholms län	16	Västra Götalands län	15
Uppsala län	4	Värmlands län	3
Södermanlands län	4	Örebro län	1
Östergötlands län	3	Västmanlands län	5
Jönköpings län	3	Dalarnas län	6
Kronobergs län	3	Gävleborgs län	3
Kalmar län	1	Västernorrlands län	4
Gotlands län	1	Jämtlands län	3
Blekinge län	3	Västerbottens län	5
Skåne län	11	Norrbottnens län	4
Hallands län	2		

Sysselsättning och familjeförhållanden

En stor grupp, fyra av tio, av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var förvärvsarbetande innan de påbörjade sina studier höstterminen 2004. En nästan lika stor grupp studenter var studerande redan innan de påbörjade studierna höstterminen 2004. En student av tio var arbetssökande. Här skiljer sig årets studentgrupp avsevärt från den studentgrupp inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som besvarade fjolårets enkät. I den gruppen var tre studenter av fyra förvärvsarbetande innan de påbörjade sina studier höstterminen 2003. Endast en

¹⁰ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹¹ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹² Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹³ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

av tio var studerande redan innan höstterminen 2003.¹⁴ Två nätbaserade utbildningssatsningar, elektronik- och dataingenjörsprogrammet i Pajala respektive receptarieprogrammet, som Umeå universitet gjort, visar en annan bild av de studenter som påbörjade utbildningarna. Bland dessa studenter var mellan 40 och 50 % arbetslösa innan de påbörjade sina studier.¹⁵ Materialet i föreliggande studie är för litet för att kunna säga något om det är mer eller mindre vanligt att vara arbetslös innan man påbörjar sina studier beroende på var i landet man är bosatt.

Tabell 4 "Vilken var Din huvudsakliga sysselsättning innan Du påbörjade Dina studier höstterminen 2004?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Sysselsättning innan studierna	Andel
Arbetsökande	11
Förvärvsarbetande	41
Föräldraledig	3
Sjukskriven	1
Studerande	37
Annan sysselsättning ¹⁶	6
Ej svarat	1

En större andel bland studenterna inom naturvetenskap och teknik var studerande på heltid jämfört med bland studenterna inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg. I den förra gruppen var ungefär hälften studerande på deltid och ungefär hälften studerande på heltid. I den senare gruppen var tre av tio studerande på heltid och resterande del var studerande på deltid. Bland dem som var studerande på deltid handlade sysselsättningen vid sidan om studierna i de allra flesta fall, precis som i föregående års studie, om förvärvsarbete.¹⁷

Tabell 5 "... vad har varit Din huvudsakliga sysselsättning vid sidan av studierna?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=246.

Sysselsättning vid sidan av studierna	Andel
Arbetsökande	12
Förvärvsarbetande	68
Föräldraledig	5
Sjukskriven	2
Annan sysselsättning ¹⁸	13

Ser man till nätuniversitetets hela studentpopulation höstterminen 2004 så hade nära hälften barn under 17 år. Detta skiljde sig emellertid åt inom gruppen, där det var en betydligt lägre andel

¹⁴ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹⁵ Asplund, Maria (2000): *Elektronik- och dataingenjörsutbildningen i Pajala, studentperspektivet*. CERUM Working Paper Nr 25. Umeå samt Anna Nordström (2004): *Receptarier på nätet, hur gick det till? En utvärdering av planeringen och utvecklandet av den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet*. CERUM Working Paper 71:2004. Umeå.

¹⁶ Precis som i den tidigare studien tillhör en stor del av dem som svarat "Annan sysselsättning" egentligen de förvärvsarbetandes skara.

¹⁷ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

¹⁸ Se ovan.

bland de studenter som kombinerade studier inom nätuniversitetet med en reguljär utbildning, som hade barn.¹⁹ Bland de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade årets enkät levde en av tre tillsammans med annan vuxen/andra vuxna och barn. En liten andel av studenterna levde som ensamstående med barn. Det var en betydligt mindre andel i den här gruppen, jämfört med bland studenterna inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg, som levde tillsammans med barn.²⁰

Tabell 6 "Lever Du ensam eller tillsammans med andra?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

"Familjesituation"	Andel
Ensam	23
Tillsammans med förälder/föräldrar	8
Tillsammans med annan vuxen/andra vuxna	31
Tillsammans med barn	5
Tillsammans med annan vuxen/andra vuxna och barn	33

Studiebakgrund

Ser man till samtliga de studenter som deltog i någon av nätuniversitetets utbildningar höstterminen 2003 så var 14 % högskolenybörjare, 34 % hade en examen kortare än 80 poäng/poängproduktion mindre än 80 poäng/inga poäng men inte högskolenybörjare, 17 % hade en examen omfattande mellan 80 och 119 poäng eller en poängproduktion mellan 80 och 119 poäng och 35 % hade en examen om minst 120 poäng eller en poängproduktion om minst 120 poäng.²¹ Siffror från höstterminen 2004 visar att 13 % av nätuniversitetets studenter var högskolenybörjare.²² Dessa andelar är inte direkt jämförbara med den kategorisering som gjorts i de enkäter som genomförts (se nedan).

Jämfört med de studenter inom ämnesområdena medicin och odontologi respektive vård och omsorg som besvarade enkäten så är det en något mindre andel bland studenterna inom ämnesområdena naturvetenskap och teknik som hade mer än 80 poäng när höstterminen startade. Till viss del kan detta förklaras av de utbildningar som finns representerade i de båda studierna och de förkunskaper som krävs för att kunna söka till dessa utbildningar. Det var emellertid en något högre andel i föreliggande studie som inte hade några högskolepoäng alls med sig i bagaget inför höstterminens start.²³ I framställningen används begreppen studievana respektive studieovana studenter. En studievana student definieras här som en student som hade mer än 40 högskolepoäng vid höstterminens start. En studieovan student definieras här som en student som hade 20 högskolepoäng eller mindre vid samma tidpunkt.

¹⁹ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*, s 24. Rapport 2005:49 R. Stockholm.

²⁰ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

²¹ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

²² Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*, s 39. Rapport 2005:49 R. Stockholm.

²³ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Tabell 7 "Hur många högskolepoäng hade Du sammanlagt innan höstterminen 2004 startade?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Antal högskolepoäng	Andel
0 poäng	18
1–20 poäng	10
21–40 poäng	12
41–60 poäng	5
61–80 poäng	9
>80 poäng	46
Ej svarat	0

Bland studenterna inom naturvetenskap och teknik var det en större andel som hade minst en förälder med examen från högskola eller universitet jämfört med bland studenterna inom medicin och odontologi samt vård och omsorg. Det var samtidigt en lägre andel där inte någon av föräldrarna hade en examen från högskola eller universitet. Den senare gruppen är emellertid också bland dessa studenter större än den förra gruppen.

Tabell 8 "Har någon av Dina föräldrar examen från högskola eller universitet?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Föräldrar examen från högskola/universitet	Andel
Ja, båda	15
Ja, en av dem	22
Nej, ingen av dem	60
Vet ej	3
Ej svarat	0

Inte heller denna variabel är direkt jämförbar med de uppgifter som finns om hela den studentpopulation som återfanns inom nätuniversitetet höstterminen 2003. I det material som omfattar hela studentpopulationen höstterminen 2003 saknas uppgift för hälften av studenterna, en förklaring är att det inte finns några uppgifter för studenter äldre än 34 år. Här bör noteras att betydelsen av föräldrarnas utbildningsnivå minskar med tiden, den får med andra ord större genomslag bland studenter i 20-årsåldern än bland studenter som är 35 år och äldre. Av de studenter där det finns uppgifter om förälders utbildningsnivå (enligt SUN-koden)²⁴ hade 15 % av studenterna föräldrar med högst en förgymnasial utbildning, 36 % hade föräldrar med gymnasial utbildning och 49 % hade minst en förälder med en eftergymnasial utbildning.²⁵ Det är här svårt att jämföra de studenter som besvarat de båda enkäterna med hela studentpopulationen då i enkäterna samtliga studenter, även de över 34 år, besvarat frågan om föräldrarnas utbildningsnivå.

²⁴ SUN står för svensk utbildningsnomenklatur.

²⁵ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Sammanfattningsvis: Hur ser då studentprofilen ut bland de nätstudenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten? Det första som vi kan konstatera är att den skiljer sig något från den studentprofil som framträdde i den tidigare studien. Om de studenter inom naturvetenskap och teknik, jämfört med de studenter inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som besvarade enkäten, kan man säga att:

- de var yngre
- en större andel var män
- en större andel var studerande redan innan studierna påbörjades höstterminen 2004
- en större andel var heltidsstuderande
- en mindre andel levde tillsammans med barn
- en större andel hade "0 högskolepoäng" sedan tidigare
- en mindre andel hade 80 högskolepoäng eller mer sedan tidigare
- det var en större andel av studenterna som hade minst en förälder med examen från högskola eller universitet

IT-vana

Hur en IT-stödd distansutbildning värderas kan, bland annat, påverkas av vilken IT-vana studenten har sedan tidigare. Vilka IT-inslag som finns i en IT-stödd distansutbildning, och hur man använder dem, kan dessutom se mycket olika ut från en utbildning till en annan. Vissa av de i tabell 9 uppräknade IT-erfarenheterna kan vara viktigare än andra. I en del utbildningar är en del av dem kanske till och med "helt onödiga". I tabell 9 redovisas resultaten från såväl studien inom naturvetenskap och teknik som studien inom medicin och odontologi samt vård och omsorg (de siffror som anges inom parentes).

De studenter inom naturvetenskap och teknik som har besvarat enkäten kan sägas ha stor eller mycket stor erfarenhet av flertalet av de IT-inslag som anges i tabellen. En student av tre säger sig ha stor eller mycket stor erfarenhet av distanskurser med IT-stöd. Nära nio av tio har stor eller mycket stor erfarenhet av att kommunicera via e-post, sju av tio har stor eller mycket stor erfarenhet av att arbeta med ordbehandling, kalkylprogram etc. Lika många har stor eller mycket stor erfarenhet av att hämta instruktioner på kurshemsidor. Drygt hälften av studenterna har stor eller mycket stor erfarenhet av att söka i databaser. Vilka IT-inslag är det då som studenterna har minst erfarenhet av? Sex av tio har inte någon eller endast liten erfarenhet av att kommunicera med ljud och bild via dator samt av videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande. Drygt hälften av studenterna har ingen eller endast liten erfarenhet av att producera hemsidor, knappt hälften av studenterna har inte någon eller endast liten erfarenhet av att använda olika plattformar.

Som framgår av tabellen så är det för samtliga de alternativ som anges så att studenterna inom naturvetenskap och teknik i högre utsträckning har svarat att de har stor eller mycket stor erfarenhet av de olika IT-inslagen. Detta gäller också för erfarenhet av distanskurser med IT-stöd. I flera fall är det dessutom stora skillnader mellan de båda studentgrupperna. Det gäller för de "mer vanliga", så som att arbeta med ordbehandling, kalkylprogram etc och kommunikation via e-post så som för "mer ovanliga", som att producera hemsidor. Skillnaderna är minst mellan de båda grupperna när det gäller hur stor andel av studenterna som har stor eller mycket stor erfarenhet av att använda olika plattformar respektive att kommunicera med ljud och bild via dator. Skillnaderna är störst mellan de båda grupperna när det gäller hur stor andel som har stor

eller mycket stor erfarenhet av att arbeta med ordbehandling, kalkylprogram etc samt att kommunicera via e-post. Här bör man emellertid komma ihåg att det inte har gjorts någon ”objektiv bedömning” av vilka erfarenheter studenterna faktiskt har utan detta bygger helt på studentens egen bedömning av den erfarenhet man har.

Tabell 9 Erfarenheter av IT. Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512. Siffrorna inom parentes anger andelarna för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg. n =581.

Vilka erfarenheter har Du av IT?	Ingen/liten erfarenhet	Varken stor eller liten erfarenhet	Stor/mycket stor erfarenhet	Ej svarat
Arbeta med ordbehandling, kalkylprogram, etc ²⁶	6 (22)	24 (35)	70 (42)	0 (1)
Kommunikation via e-post	3 (14)	11 (28)	86 (58)	0 (0)
Använda bibliotekstjänster via nätet	38 (49)	27 (25)	34 (25)	1 (1)
Hämta instruktioner på kurshemsidor	11 (26)	19 (26)	69 (48)	1 (0)
Söka i databaser	17 (35)	28 (31)	54 (33)	1 (1)
Videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande	59 (81)	19 (10)	21 (8)	1 (1)
Använda olika plattformar	46 (57)	23 (16)	31 (26)	0 (1)
Läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. vid tidpunkter som passar Dig, asynkron kommunikation ²⁷	25 (43)	26 (23)	48 (33)	1 (1)
Läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation ²⁸	37	22	40	1
Kommunicera med ljud och bild via dator	63 (71)	19 (17)	17 (11)	1 (1)
Producera hemsidor	54 (92)	17 (4)	28 (4)	1 (0)
Distanskurser med IT-stöd	41 (53)	23 (20)	35 (27)	1 (0)

En jämförelse mellan de studenter som angett att de har stor eller till och med mycket stor erfarenhet av distanskurser med IT-stöd respektive de studenter som angett att de inte har någon eller har endast liten erfarenhet av distanskurser med IT-stöd visar att den förra gruppen i betydligt högre utsträckning angett att de har stor eller mycket stor erfarenhet av de olika IT-inslag som räknas upp i tabellen än vad den senare gruppen gjort. Det gäller också för inslag som

²⁶ Formuleringen i den första delstudien löd: ”Att arbeta med Word/Excel/PowerPoint”.

²⁷ Formuleringen i den första delstudien löd: ”Diskussionsforum där att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. kunnat ske vid tidpunkter som passar Dig”.

²⁸ Denna formulering fanns inte med i den tidigare studien.

man kan tänka sig används i lika stor utsträckning i andra verksamheter än distanskurser med IT-stöd. En jämförelse mellan studievana och studieovana studenter ger en liknande bild, där de förra i högre utsträckning angett att de har stor eller mycket stor erfarenhet av de olika IT-inslag som nämns i enkäten. Skillnaderna är emellertid inte lika stora mellan dessa båda grupper som mellan studenter med stor/mycket stor erfarenhet av IT-stödda distanskurser respektive studenter med liten/ingen erfarenhet av IT-stödda distanskurser. Här finns också ett undantag, ”videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande”, där de studieovana studenterna i högre utsträckning angett att de har stor eller mycket stor erfarenhet.

Sammanfattningsvis: De studenter inom naturvetenskap och teknik som har besvarat enkäten kan sägas ha stor eller mycket stor erfarenhet av flertalet av de IT-inslag som anges i tabell 9. En student av tre säger sig ha stor eller mycket stor erfarenhet av distanskurser med IT-stöd. Som framgår av tabellen så är det för samtliga de alternativ som anges så att studenterna inom naturvetenskap och teknik i högre utsträckning än studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg, har svarat att de har stor eller mycket stor erfarenhet av de olika IT-inslagen. Detta gäller också för erfarenhet av distanskurser med IT-stöd. I många fall är det stora skillnader mellan de båda studentgrupperna. En jämförelse mellan studenter med stor erfarenhet av distanskurser med IT-stöd och studenter med liten erfarenhet av distanskurser med IT-stöd visar att den tidigare gruppen har större erfarenhet av alla de angivna IT-inslagen. En jämförelse mellan studievana och studieovana studenter visar att de förra likaledes har större erfarenhet, med ett undantag, av de angivna IT-inslagen.

Nätstudentens erfarenheter av nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning

En viktig del av Myndigheten för Sveriges nätuniversitets verksamhet är att på en portal (www.netuniversity.se) presentera nätuniversitetets utbildningsutbud. I verksamhetsplanen för år 2003 skriver myndigheten: "IT-portalens främsta syfte är att på ett ställe, på ett sammanhållet och informativt sätt, presentera kurs- och utbildningsutbudet inom ramen för Sveriges nätuniversitet".²⁹ På webbportalen finns en sökmotor som gör det möjligt för potentiella studenter att utifrån ett antal variabler söka bland de utbildningar som man finner intressanta. I tre rapporter under arbetet med Centrum för utvärderingsforskning utvärdering av Nätuniversitetets studentnytta, har utvärdering av nätuniversitetets webbportal genomförts.³⁰ I sin utvärdering av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet diskuterar Högskoleverket webbportalens vara eller icke vara. De skriver att såväl myndighetens juridiska databas som sökdatabasen kan avvecklas. Om sökdatabasen skriver man:

Uppgifter till sökdatabasen hämtas från Högskoleverkets databas studera.nu. Gruppen menar att det ur studenternas synvinkel kan vara förvirrande med två ingångar till samma kursutbud och ser ingen anledning till varför identiska data ska presenteras genom olika portaler.³¹

Ser man på de studier som UCER genomfört så är webbportalen inte studenternas främsta sökväg. Tre av fyra av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten har inte använt Myndigheten för Sveriges nätuniversitets webbportal. Detta är en något mindre andel än vad som var fallet bland de studenterna inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg. Bland de studenter som angett att de använt portalen var en något större andel som tyckte att de haft stor eller till och med mycket stor nytta av portalen än vad det var som menade att de endast haft liten nytta eller ingen nytta alls av portalen. Något förvånande är kanske att det är en större andel bland studenter som är 30 år eller yngre som inte använt portalen än vad det är bland de studenter som är äldre än 30 år.

²⁹ Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Verksamhetsplan 2003 – för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Härnösand.

³⁰ Aderud, Johan (2003): *Nätuniversitetets webbportal – en användbarhetsstudie*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå samt (kommande): *Nätuniversitetets webbportal – en användbarhetsstudie. En uppföljning 2005* Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå och Ulrika Sandberg (2004): *Nätuniversitetets webb/kursinformation – vidare utvärdering*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå.

³¹ Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet: Slutrapport I: Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Rapport 2005:48 R. Stockholm.

Tabell 10 "Vilken nytta tycker Du att Du har haft av Nätuniversitetets portal på www.netuniversity.se?"
Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Webbportalens nytta	≤ 30 år	30 år <	Totalt
Ej använt	82	69	75
Ingen	2	2	2
Liten	2	6	5
Varken stor eller liten	6	9	8
Stor	4	10	7
Mycket stor	2	3	2
Ej svarat	2	1	1
Totalt	100 %	100 %	100 %

Nära hälften av de studenter som besvarat frågan om hur mycket av den information man behöver för att hitta rätt utbildning som finns på webbportalen, menar att man kan hitta all eller åtminstone en stor del av den information som man söker på webbportalen. Det är emellertid också en stor andel av studenterna, en av tre, som angett att de inte vet hur mycket av den information som man behöver som står att finna på myndighetens portal.

Tabell 11 "Anser Du att den information som finns på www.netuniversity.se och de länkar som där finns till lärosätets egen information ger?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=162.

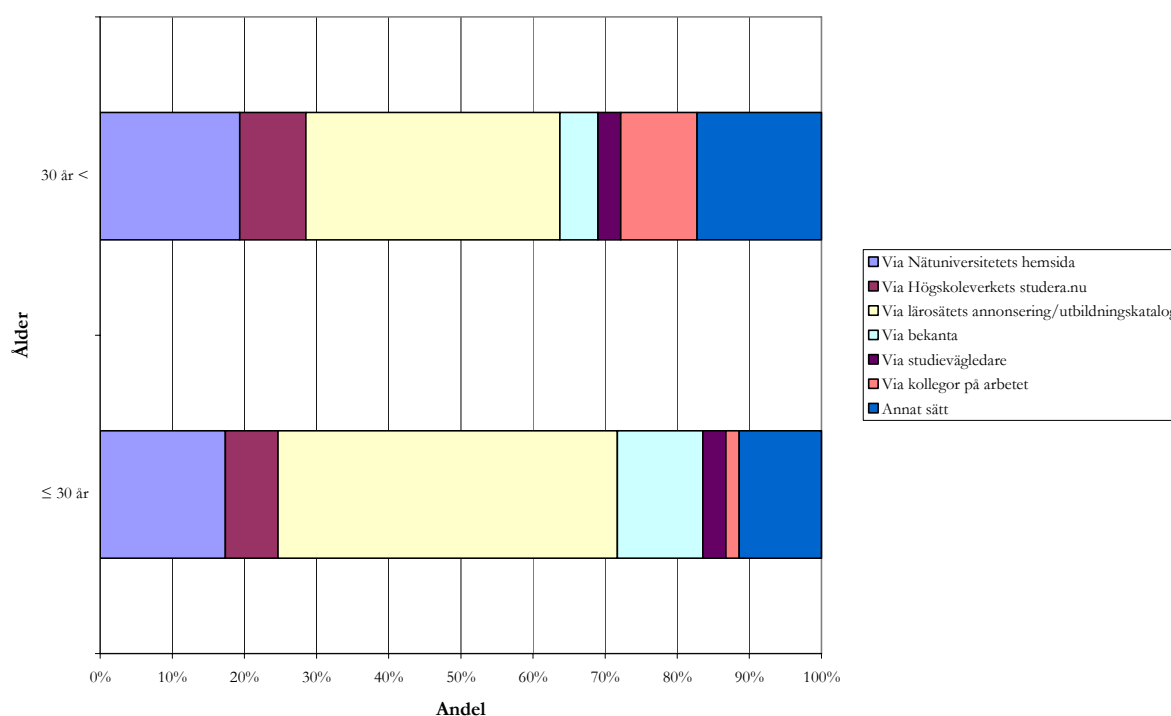
"Informationsmängd"	Andel
All den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning	8
En stor del av den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning	37
En liten del av den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning	17
Inte alls den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning	3
Vet ej	35
Totalt	100 %

På frågan om hur studenterna fick information om den kurs/det program de deltog i under höstterminen 2004 angav fyra av tio att de fick sin information via lärosätets annonsering/utbildningskatalog. Två av tio hade hittat sin information via nätuniversitetets hemsida. Den största skillnaden mellan studenterna inom naturvetenskap och teknik respektive studenterna inom medicin och odontologi/vård och omsorg var att det var en större andel av den senare gruppen som fått sin information via kollegor på arbetet. Det var ju också en större del av de studenterna som var yrkesverksamma än vad det var bland studenterna inom naturvetenskap och teknik. Som framgår av tabell 12 finns inga större skillnader i hur de studievana studenterna (mindre än 21 högskolepoäng) respektive de studieovana studenterna (mer än 40 högskolepoäng) erhållit information om sin utbildning.

Tabell 12 "Hur fick Du information om kursen/programmet?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik.

Information om kursen/programmet	Studieovan	Studievan	Totalt
Via nätuniversitetets hemsida	16	20	18
Via Högskoleverkets studera.nu	11	8	8
Via lärosätets annonsering/utbildningskatalog	40	40	40
Via bekanta	8	8	8
Via studievägledare	6	1	3
Via kollegor på arbetet	8	7	7
Annat sätt	10	15	14
Ej svarat	1	1	2
Totalt	100 %	100 %	100 %

Ser man på ålderns betydelse så är den största skillnaden mellan studenter som var 30 år eller yngre och de studenter som var äldre än 30 år att det var en större andel bland den förra gruppen som fick sin information via lärosätets annonsering/utbildningskatalog.



Figur 4 Hur studenterna, uppdelat på dem som var över 30 år och dem som var 30 år eller yngre, fick information om kursen/programmet.

Sammanfattningsvis: En viktig del av Myndigheten för Sveriges nätuniversitets verksamhet är att på en portal (www.netuniversity.se) presentera Nätuniversitetets utbildningsutbud. Ser man på de studier som UCER genomfört så är webbportalen inte studenternas främsta sökväg. Tre av fyra av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten har inte använt myndighetens webbportal. På frågan om hur studenterna fick information om den kurs/det program de deltog i under höstterminen 2004 angav fyra av tio att de fick sin information via lärosätets annonsering/utbildningskatalog. Två av tio hade hittat sin information via nätuniversitetets hemsida.

Motiv för att studera på distans med IT-stöd

I en rapport från IT-kommissionen, *Att bryta isoleringen – sociala faktorer i nätbaserad distansutbildning*, skriver Horm och Olofsson att "[f]ör att kunna skapa lämpliga utbildningar krävs en god bild av vem kursdeltagaren är och vilka motiv som ligger bakom initiativet att studera".³² Av UCERs attityd- och erfarenhetsundersökning framgår att det alternativ som flest studenter, nio av tio, angav var att de deltog i den IT-stödda distanskursen för att höja sin personliga kompetens. Andra viktiga motiv var att på sikt kunna byta arbete samt att klara de nuvarande arbetsuppgifterna bättre. Ett lika viktigt motiv som det senaste motivet var att berika fritiden.³³ Vilka motiv som är de tyngst vägande kan naturligtvis delvis förklaras av vilken utbildning det handlar om.

Tabell 13 visar vilket motiv som studenterna ansåg vara det främsta för att delta i höstterminens IT-stödda distansutbildning. Det motiv som flest angav som det främsta motivet var att de ville öka sina kunskaper i ämnet. Andra motiv som många studenter såg som det allra främsta var att de behövde kursen för att på sikt söka ett annat arbete samt att de deltog i kursen för sin egen personliga utveckling. En relativt stor andel av studenterna har angett att något annat än de alternativ som finns i frågan skulle ha varit det främsta motivet för att välja just den aktuella utbildningen. Det handlar framförallt om att den aktuella kursen ingår i det program de läser, att kursen krävs som förkunskaper till en annan utbildning som man har för avsikt att söka, att man behöver poängen för att kunna ta ut sin examen samt att man behöver poängen för att kunna erhålla studiemedel.

Ett motiv till att delta i en flexibel utbildning, och som inte finns med som alternativ i enkäten, skulle kunna vara att studenter använder den här utbildningsformen för att kunna "snabba på" sin utbildning, det vill säga att snabbare uppnå de "önskade poängen" för att därefter kunna komma ut på arbetsmarknaden. Det finns här en koppling till det regeringsuppdrag som Högskoleverket fick att utreda konsekvenserna av ett utökad studieår.³⁴ Det är emellertid bara några studenter i föreliggande studie som har angett detta som sitt främsta motiv. Ser man på de studenter som var 30 år eller yngre och de studenter som var över 30 år framkommer åtminstone en skillnad och det är att den senare gruppen i högre utsträckning angett arbetsrelaterade motiv.

³² Horm, Peeter och Sarah Olofsson (2002): *Att bryta isoleringen – sociala faktorer i nätbaserad distansutbildning*. IT-kommissionens rapporter, Rapport 53/2002. Stockholm.

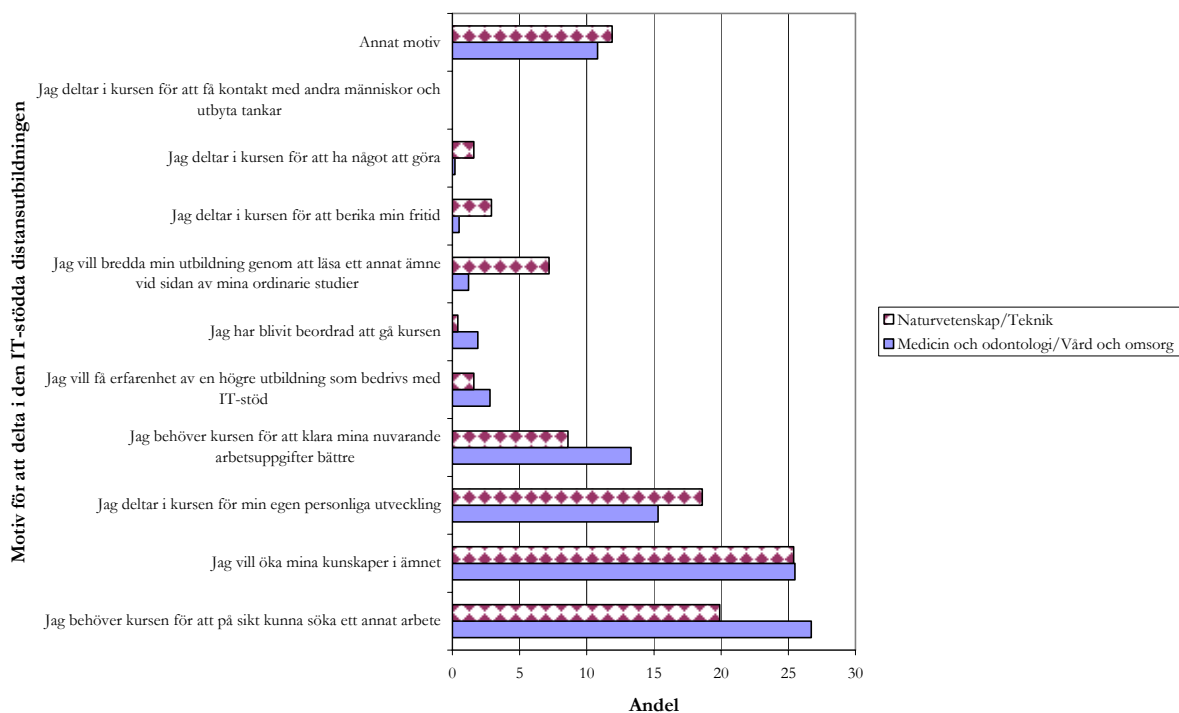
³³ Westerberg, Pernilla och Gunilla Märald (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER. Umeå. Här var det möjligt att markera upp till tre olika alternativ.

³⁴ Högskoleverket (2005): *Konsekvenser av ett utökad studieår: regeringsuppdrag*. Stockholm.

Tabell 13 "Vilket är Ditt främsta motiv för att delta i höstterminens IT-stödda distansutbildning?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Motiv	≤ 30 år	31 år <	Totalt
Jag vill öka mina kunskaper i ämnet	28	24	25
Jag behöver kursen för att på sikt kunna söka ett annat arbete	13	25	20
Jag deltar i kursen för min egen personliga utveckling	18	19	19
Jag behöver kursen för att klara mina nuvarande arbetsuppgifter bättre	3	13	8
Jag vill bredda min utbildning genom att läsa ett annat ämne vid sidan av mina ordinarie studier	10	6	7
Jag deltar i kursen för att berika min fritid	2	3	3
Jag vill få erfarenhet av en högre utbildning som bedrivs med IT-stöd	3	1	2
Jag deltar i kursen för att ha något att göra	3	0	2
Jag har blivit beordrad att gå kursen	0	0	0
Jag deltar i kursen för att få kontakt med andra människor och utbyta tankar	0	0	0
Annat motiv	17	8	12
Ej svarat	3	1	2
Totalt	100 %	100 %	100 %

Finns det då några skillnader om man jämför de studenter inom medicin/odontologi och vård/omsorg som har besvarat frågan om vilket som har varit deras främsta motiv för att delta i den IT-stödda distansutbildningen. Ser man på figur 5 nedan så framgår vissa skillnader mellan de båda studentgrupperna. Studenterna inom naturvetenskap och teknik har i högre utsträckning angett motiv som att de vill bredda sin utbildning samt att de deltar i utbildningen för sin egen personliga utveckling. Studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg har å sin sida i högre utsträckning än studenterna inom naturvetenskap och teknik angett motiv som är knutna till arbetet; för att klara av sina nuvarande arbetsuppgifter bättre samt möjligheterna att på sikt kunna söka ett annat arbete.



Figur 5 Främsta motiv för att delta i höstterminens IT-stödda distansutbildning. Jämförelse mellan studenter inom medicin/odontologi och vård/omsorg ($n=581$) respektive studenter inom naturvetenskap/teknik ($n=512$).

Hade det då någon betydelse för studenterna att den valda utbildningen gick på distans med IT-stöd? En student av fyra menade att det inte hade någon betydelse för dem när de skulle välja utbildning att utbildningen gick på distans med IT-stöd. För dem var det främst innehållet som var intressant. Detta innebär ju emellertid inte att innehållet är ointressant för de studenter som anger att det har betydelse att det just är en IT-stödd distansutbildning! Bland dem som menade att det hade betydelse var motivet framförallt att man ville utnyttja möjligheten att studera i sin egen takt, ungefär fyra av tio angav detta som ett skäl. Tre av tio menade att det hade betydelse med argumentet att de på grund av sitt arbete inte kunnat studera på något annat sätt, två av tio menade att det hade betydelse att det var en distansutbildning med IT-stöd utifrån att de bor så långt från närmaste studieort. Som framgår av tabell 14 så föreligger det inte några större skillnader mellan studievana och studieovana studenter.

Tabell 14 "Hade det någon betydelse för Dig att utbildningen var på distans med IT-stöd när Du skulle välja utbildning?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512.

Betydelse av "distans med IT-stöd"	Studieovana	Studievana	Totalt ³⁵
Nej, det är främst innehållet jag är intresserad av	25	25	26
Ja, jag vill utnyttja möjligheten att studera i min egen takt	40	35	38
Ja, jag kan inte studera på något annat sätt på grund av mitt arbete	28	32	30
Ja, jag bor långt från närmaste studieort ³⁶	22	21	21
Ja, jag kan inte studera på något annat sätt på grund av min familjesituation	22	16	19
Ja, jag är intresserad av den teknik som används	8	9	10
Ja, jag kan inte studera på något annat sätt på grund av funktionshinder	0	0	0
Ja, annat skäl	8	10	9
Ej svarat			1

Not: Alternativen summerar inte till 100 % då studenterna hade möjlighet att fylla i flera alternativ.

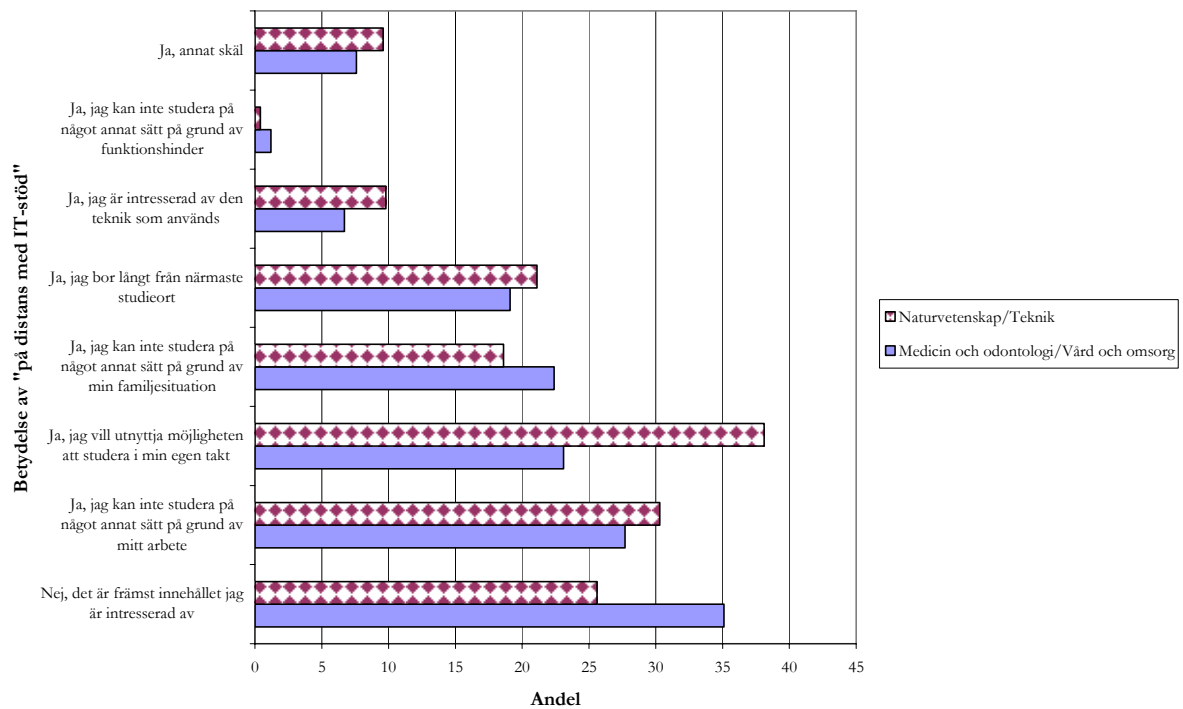
Finns det då några skillnader mellan studenterna inom medicin/odontologi samt vård/omsorg och studenterna inom naturvetenskap och teknik? Det första som kan konstateras att det var en större andel av den förra gruppen som menade att det inte hade någon betydelse att utbildningen gick på distans med IT-stöd. När studenterna inom naturvetenskap och teknik framförallt menade att det hade betydelse därför att de ville utnyttja möjligheten att studera i sin egen takt var det viktigaste för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg att de inte kunde studera på något annat sätt på grund av sitt arbete. Som vi har kunnat se tidigare fanns det ju också i den senare gruppen en större andel som förvärsarbetade vid sidan av studierna jämfört med i den förra gruppen.

Sammanfattningsvis: De flesta studenter angav som sitt främsta motiv till att läsa den aktuella utbildningen att de ville öka sina kunskaper i ämnet. Andra motiv som många studenter såg som det allra viktigaste var att de behövde kursen för att på sikt kunna söka ett annat arbete samt att de deltog i kursen för den egna personliga utvecklingen. Ser man på de studenter som var 30 år eller yngre och de studenter som var över 30 år framkommer åtminstone en skillnad och det är att den senare gruppen i högre utsträckning angett arbetsrelaterade motiv. Det finns också vissa skillnader mellan de båda studentgrupperna. Studenterna inom naturvetenskap och teknik har i högre utsträckning angett motiv som att de vill bredda sin utbildning samt att de deltar i utbildningen för sin egen personliga utveckling. Studenterna inom medicin/odontologi och

³⁵ Här bör man notera att kategorierna studieovana och studievana inte tillsammans utgör hela materialet. Det finns också en mellankategori, studenter med 21-40 höskolepoäng, som är medräknade i "totalkolumnen".

³⁶ Alternativet är kanske egentligen felformulerat. Det behöver ju inte handla om att man bor långt från närmaste studieort, det kan ju handla om att man bor långt från rätt studieort.

vård/omsorg har å sin sida i högre utsträckning angett motiv som är knutna till arbetet, så som att bättre klara av sina nuvarande arbetsuppgifter samt att på sikt kunna söka ett annat arbete.



Figur 6 Jämförelse mellan studenter inom medicin/odontologi och vård/omsorg (n=581) respektive studenter inom naturvetenskap/teknik (n=512) i synen på betydelsen av att utbildningen gavs på distans med IT-stöd.

Utbildningsstöd

Det utbildningsstöd som tillmättes det största värdet av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var kommunikationen mellan lärare och studenter. Men i det närmaste lika viktigt för den här gruppen av studenter var kursens hemsida, tre av fyra tillmätte denna en stor betydelse som utbildningsstöd. De stöd som av få upplevdes ha stor betydelse var studiesocialt stöd, biblioteksstöd samt fysiska sammankomster. Vilka studenterna är och vilka behov de själva har haft/har påverkar naturligtvis hur man ser på de olika utbildningsstödens betydelse. Av betydelse här är också karaktären på den utbildning som de deltar i. Ett exempel skulle kunna vara det studiesociala stödet som kanske av flertalet studenter upplevs ha mindre betydelse, men som för en mindre grupp studenter kanske är desto viktigare.

Vad visar då en jämförelse mellan de studenter inom medicin/odontologi och vård/omsorg som besvarat frågan om olika utbildningsstöds betydelse och de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat samma fråga? Det enda utbildningsstöd av dem som räknas upp i enkäten som tillmättes stor betydelse av en större andel bland de senare var kursens hemsida. Tre av fyra studenter inom naturvetenskap och teknik tillmätte denna stor betydelse jämfört med sex av tio av studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg. Här kan det naturligtvis spela roll hur aktivt man på de olika kurserna använder kurshemsidor! Vad gäller de övriga utbildningsstöd som räknas upp i enkäten så var det en större andel bland studenterna inom medicin/odontologi respektive vård/omsorg som tillmätte dem stor betydelse. Allra störst skillnad mellan de båda studentgrupperna förelåg i synen på betydelsen av kommunikation mellan studenter. Fyra av tio studenter inom naturvetenskap och teknik tillmätte detta utbildningsstöd stor betydelse. Motsvarande andel bland studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg var sju av tio. Det förelåg också stora skillnader mellan de båda studentgrupperna i synen på biblioteksstöd, fysiska sammankomster, teknisksupport, studiehandledning och information och studievägledning.

En förklaring till de stora skillnaderna mellan de båda grupperna skulle kunna vara att det bland studenterna inom naturvetenskap och teknik finns en större grupp ”rena studenter”, med vilket här avses studerande på heltid. En annan förklaring kan vara de olika ämnesområdenas karaktär, där kommunikationen kanske är viktigare i en grupp än i en annan. Något som också kan bidra till att synen på de olika utbildningsstöden skiljer sig åt mellan olika grupper av studenter är naturligtvis den tidigare studievanan, och hur långt tillbaka i tiden den ligger.

Tabell 15 "Hur viktiga anser Du att olika utbildningsstöd är för IT-stödda distansutbildningar?" Utbildning inom naturvetenskap och teknik. n=512. Siffrorna inom parentes anger andelarna för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg. n =581.

Utbildningsstödens betydelse	Ingen betydelse alls/liten betydelse	Varken liten eller stor betydelse	Stor betydelse	Vet ej/ej svarat
Information och studievägledning	16 (9)	22 (17)	50 (61)	12 (13)
Kursens hemsida	6 (11)	15 (19)	75 (60)	4 (10)
Studiesocialt stöd	56 (43)	16 (14)	4 (5)	24 (38)
Studiehandledning	15 (8)	24 (17)	50 (66)	11 (9)
Kommunikationen mellan lärare och studenter	4 (2)	14 (9)	79 (87)	3 (2)
Kommunikationen mellan studenter	21 (5)	32 (19)	42 (73)	5 (3)
Biblioteksstöd	33 (14)	35 (29)	19 (50)	13 (7)
Tekniksupport	20 (11)	27 (21)	42 (59)	11 (9)
Fysiska träffar	46 (23)	24 (25)	22 (45)	8 (7)

Det kan vara intressant att ställa den betydelse som de olika utbildningsstöden tillmätts mot hur bra studenterna anser att de har fungerat under den aktuella utbildningen. Här får man också en bild av vilka av utbildningsstöden som faktiskt varit aktuella under utbildningen. Detta kan också vara en bidragande förklaring till de skillnader som uppenbarats mellan studenter inom medicin/odontologi samt vård/omsorg och studenter inom naturvetenskap och teknik. Det har för den senare gruppen i mindre utsträckning varit aktuellt med kommunikation mellan studenter, biblioteksstöd, tekniksUPPORT samt fysiska sammankomster. Det utbildningsstöd som varit aktuellt för en större andel av studenterna inom naturvetenskap och teknik jämfört med studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg, var studiehandledning.

De utbildningsstöd som störst andel menar har fungerat dåligt eller till och med mycket dåligt i den IT-stödda distansutbildning som de deltog i höstterminen 2004 var kommunikationen mellan studenter, kommunikationen mellan lärare och studenter, tekniksUPPORT samt information och studievägledning. De utbildningsstöd som fick bäst betyg, bra samt mycket bra, var kursens hemsida samt kommunikationen mellan lärare och studenter. Man kan eventuellt också tänka sig att huruvida fysiska sammankomster förekommit eller ej har betydelse för hur studenterna ser på de olika utbildningsstöden. Kanske blir till exempel kommunikationen mellan studenter viktigare om studenterna har mötts "öga mot öga" och den vägen byggt upp en relation mellan sig.

Tabell 16 "Hur bra har enligt Din mening följande utbildningsstöd fungerat under den aktuella utbildningen?" Tabellen visar endast de som haft en uppfattning, med andra ord ej de som inte svarat och ej heller de som svarat vet ej. För att få en uppfattning om i vilken utsträckning de olika stöden ej varit aktuella finns också andelen som svarar ej aktuellt redovisad. n=512.

Utbildningsstöd/har fungerat	Mycket dåligt/dåligt	Varken bra eller dåligt	Mycket bra/bra	Ej aktuellt
Information och studievägledning	10	23	53	14
Kursens hemsida	9	18	69	4
Studiesocialt stöd	7	13	7	73
Studiehandledning	9	22	49	20
Kommunikationen mellan lärare och studenter	11	17	69	3
Kommunikationen mellan studenter	14	28	44	14
Biblioteksstöd	7	22	26	45
Tekniksupport	10	19	32	39
Fysiska sammankomster	7	16	41	36

Läraren

Lärarens roll i en IT-stödd distansutbildning kan sägas vara densamma som i den reguljära utbildningen men samtidigt annorlunda. Vissa uppgifter i lärarrollen kan komma att betonas mer eller mindre beroende på om det handlar om IT-stödd distansutbildning eller om utbildning på campus. Wännman Toresson och Östlund lyfter fram funktioner som blir mer centrala i utbildning på distans, så som att "... planera och organisera undervisningen, att behärska tekniken, att handleda och stödja studenten, att undervisa med hjälp av skriftspråket samt att vara tillgänglig."³⁷ En viktig del av lärarens arbete som förändras i IT-stödd distansutbildning jämfört med reguljär utbildning är interaktionen mellan lärare och studenter. Det handlar bland annat om hur läraren deltar i studenternas diskussioner över nätet och hur man ger återkoppling på studenternas arbeten. Detta är en aspekt som lyfts fram i flera studier som behandlar distansutbildning med IT-stöd.³⁸ Kommunikationen mellan lärare och studenter är också ett utbildningsstöd som tillmäts stor betydelse av många studenter i föreliggande studie. De flesta studenter menar att den ideala lärarrollen, så som den är definierad i tabell 17 nedan, är den handledande läraren som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerar studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka. Ungefär sex av tio studenter menar att detta är den ideala lärarrollen i en

³⁷ Wännman Toresson, Gunnel och Berit Östlund (2002): "Ny roll, ny kompetens för distansläraren". I: Gisselberg, Margareta (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand. Se också Yvonne Waern (2002): "Vuxna vill också vara kreativa". I: Borg, Christian (red): *Vetenskaparnas visioner: Elva samtal om framtidens studier och undervisning i högskolan*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 2:2002. Härnösand och Mats Utbult (2002): "På distans i Norrlands inland". I: Petersson, Göran och Mats Utbult (red): *Nätverka för nätlärande inom medicin, vård och omsorg*. Distansutbildningsmyndigheten Rapport 2:2002. Härnösand.

³⁸ Waern, Yvonne (2002): "Vuxna vill också vara kreativa". I: Borg, Christian (red): *Vetenskaparnas visioner: Elva samtal om framtidens studier och undervisning i högskolan*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 2:2002. Härnösand.

Stöpfunghoff, Dieter (2002): *Jag vill dö klok: Liv och distansstudier – 15 studerandeporträtt*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 5:2002. Härnösand. Wännman Toresson, Gunnel och Berit Östlund (2002): "Ny roll, ny kompetens för distansläraren". I: Gisselberg, Margareta (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand. Petersson, Göran (2002): "Många måste samverka för bra nätlärande i världen". I: Petersson, Göran och Mats Utbult (red): *Nätverka för nätlärande inom medicin, vård och omsorg*. Distansutbildnings-

myndigheten, Rapport 2:2002. Härnösand.

IT-stödd distansutbildning. Detta var den ”lärartyp” som också flest studenter inom medicin och odontologi/vård och omsorg ansåg vara den ideala. Här bör emellertid återigen tilläggas att det naturligtvis är svårt att dra gränser mellan de olika kategorierna och de olika lärarrollerna är inte heller varandra uteslutande.

Frågan innehöll också en del om vilken faktisk roll som läraren/lärarna haft i den aktuella utbildningen. Hälften av studenterna menade att läraren/lärarna främst haft den handledande rollen. Det var, som framgår av tabell 17, en lägre andel än vad som ansåg att detta var den ”ideala lärartypen”. En student av fyra menade att den faktiska lärarrollen under utbildningen varit den traditionella läraren, det vill säga en lärare som förmedlar innehåll och förståelse för ämnet samt klart och tydligt bekräftar huruvida studenternas inläring är nöjaktig. Det var en större andel av studenterna som menade att detta varit den faktiska lärarrollen än vad som menade att detta var den ideala lärarrollen. Detta är resultat som känns igen från föregående studie.³⁹

Tabell 17 ”Vilken roll anser Du att läraren i IT-stödd distansutbildning idealt borde ha?” samt ”Försök att bedöma vilken roll Du anser att läraren/lärarna i den IT-stödda distansutbildningen i huvudsak haft.” n=512.

	Lärarens roll idealt	Lärarens faktiska roll i den aktuella utbildningen
En <i>traditionell</i> lärare som förmedlar innehåll och förståelse för ämnet samt klart och tydligt bekräftar huruvida studenternas inläring är nöjaktig.	12	25
En <i>handledande</i> lärare som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerar studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka	64	51
En <i>omvårdande</i> lärare som genom att uppmärksamma och bekräfta alla studenter skapar studiemotivation och ett trivsamt studieklimat.	7	3
En <i>dialoginspirerande</i> lärare som initierar uppgifter och samtalsämnen som väcker studenternas intresse för kollektivt utbyte och diskussion om ämnet	11	7
Annat	3	11
Ej svarat	3	3
Totalt	100 %	100 %

En del av studenterna har här kommenterat att den lärare/de lärare de haft under utbildningen varit allt för osynliga så som att de deltagit allt för lite i kommunikationen eller att responsen på studenternas arbeten varit allt för knapphändig. Här kan man naturligtvis tänka sig att behovet av en mer synlig lärare är olika för olika studenter men också att olika ”typer” av utbildningar kräver

³⁹ Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

mer eller mindre synliga lärare. Nedan följer några citat från studenternas svar om lärarrollen i högre utbildning, såväl den ideala som den faktiska.

Om den ideala lärarrollen i högre utbildning:

”Det är svårt att ange bara ett alternativ. Alla lärare är ideala.”

”Detta är mycket beroende på det ämne som utbildningen har. För basämnena, som jag går nu, är nog en traditionell lärare bra. Därför att det är viktigt att baskunskaperna sitter för att gå vidare till andra områden.”

”En blandning av traditionell och handledande, men inte omvårdande – omvårdande och/eller dialoginspirerande känns som en bonus men inte ett måste.”

”Idealet är ju en blandning av alla alternativ!”

”... jag tycker både handledande och dialoginspirerande är viktiga för kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyte men även en omvårdande lärare är viktigt för självförtroende och studiemotivation.”

Om den faktiska lärarrollen i den aktuella utbildningen:

”Att starta kursen och sedan bekräfta att de olika uppgifterna blivit godkända eller ej.”

”De lärare vi har haft hitintills har varit en blandning mellan handledande och traditionell. Det har fungerat bra.”

”Det har varit flera lärare, där samtliga har visat olika grader av ointresse.”

”Det skiljer mellan kurserna/lärarna.”

”Fick uppfattningen att läraren hade något annat viktigare att göra än att vara lärare.”

Fysiska sammankomster

Fysiska sammankomster är, av många skäl, en central del i utvecklingen av den IT-stödda distansutbildningen. Flexibilitet är ju ett centralt begrepp för nätuniversitetet och den IT-stödda distansutbildningen. En väg att uppnå mer flexibilitet är att skapa fler utbildningar som ges på distans helt utan obligatoriska fysiska sammankomster eller med endast ett fåtal fysiska sammankomster. Men det handlar inte bara om antalet fysiska sammankomster, det handlar också om sammankomsternas längd, förläggning i tid och vad de fysiska sammankomsterna används till. Fysiska sammankomster kan upplevas som ett ”hot” mot den, bland annat, rumsliga flexibilitet som eftersträvas. Samtidigt har fysiska sammankomster, naturligtvis, en rad fördelar.⁴⁰

⁴⁰ Björck, Ingela: *Tänk om: Om- och nytänk kring distansutbildning vid tre högskolor*. Rapport 3:2002, Distansutbildningsmyndigheten. Härnösand. Wännman Toresson, Gunnel och Berit Östlund (2002): ”Ny roll, ny kompetens för distansläraren”. I: Gisselberg, Margareta (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand. Skedinger-Jacobson, Marie (2003): ”Matematiklärarutbildning på distans?”. I: Lindh, Anders och Bengt Linnér (red): *Nära samarbete – på distans: Nio texter om att lära på nätet*. Rapporter om utbildning, Malmö högskola. Malmö. Marklund, K (2002): ”Högskoleläraren är framtidens hjälte”. I: Borg, Christian (red): *Vetenskaparnas visioner: Elva samtal om framtidens studier och undervisning i högskolan*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 4:2002. Härnösand.

Utbudet av kurser inom medicin/odontologi respektive vård/omsorg med noll sammankomster än mindre än vad det är inom naturvetenskap och teknik i Myndigheten för Sveriges nätuniversitets juridiska databas. Detta kan indikera att behovet av fysiska sammankomster ser olika ut för olika typer av utbildningar, men säger kanske också något om vilket värde utbildningsanordnarna tillmäter fysiska sammankomster. Tabell 18 redovisar studenternas svar på frågan om den aktuella utbildningen varit helt nätbaserad eller om det förekommit fysiska sammankomster. Är sammankomsterna fler än en kan man tänka sig att en del av dem är frivilliga och en del av dem är obligatoriska. Av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten anger en av tre att utbildningen varit helt nätbaserad. Det är en lika stor andel, två av tio, som angett att det förekommer fysiska sammankomster som är frivilliga, att det förekommer fysiska sammankomster som är obligatoriska respektive att det förekommer såväl frivilliga som obligatoriska fysiska sammankomster.

Tabell 18 "Är utbildningen helt nätbaserad eller förekommer det fysiska sammankomster?" n=512.

Utbildningen är helt nätbaserad	33
Det förekommer fysiska sammankomster och de är alla frivilliga	23
Det förekommer fysiska sammankomster och vissa av dem är obligatoriska	21
Det förekommer fysiska sammankomster och de är alla obligatoriska	21
Ej svarat	2
Totalt	100 %

Man kan här tala om olika grader av rumslig flexibilitet. Den högsta rumsliga flexibiliteten återfinns i de utbildningar som är helt nätbaserade. Den lägsta graden av rumslig flexibilitet återfinns i de utbildningar som har obligatoriska fysiska sammankomster. Här är det naturligtvis samtidigt skillnad på en kurs som har en obligatorisk sammankomst och en kurs som har flera obligatoriska sammankomster. Man skulle här kunna mena att i en kurs där alla sammankomster är frivilliga är den rumsliga flexibiliteten lika hög som i en helt nätbaserad kurs. Utgångspunkten är här emellertid att även om sammankomsterna är frivilliga så kan studenten uppleva det som ett "krav" att delta i dem. Vi har här valt att lyfta fram några frågor för att se om det finns några skillnader mellan de studenter som deltar i helt nätbaserade utbildningar och "de övriga".

Figur 7 Grader av rumslig flexibilitet.

Högre flexibilitet	Utbildningen är helt nätbaserad
↓	Alla fysiska sammankomster är frivilliga
↓	Vissa fysiska sammankomster är obligatoriska
Lägre flexibilitet	Alla fysiska sammankomster är obligatoriska

Vilket värde en student tillmäter fysiska möten kan vara beroende av en rad faktorer. Tidigare studievana och huruvida man studerar på deltid eller på heltid kan vara två av dessa betydelsefulla faktorer. En jämförelse mellan de studenter som studerar på heltid och de studenter som studerar på deltid visar att det är en större andel bland dem som läser på deltid som deltar i helt nätbaserade utbildning än vad det är bland de studenter som studerar på heltid. En jämförelse mellan studievana studenter (här definierat som de som har mer än 40 högskolepoäng) och studieovana studenter (här definierat som de som har mindre än 21 högskolepoäng) visar att det är en större andel av den förra gruppen som deltar i helt nätbaserade utbildningar. Det var bland de studenter

som deltog i helt nätbaserade utbildningar en större andel som svarade att det hade betydelse att utbildningen gick på distans med IT-stöd än vad det var bland de studenter som deltog i utbildningar där det förekom fysiska sammankomster. Ju lägre grad av flexibilitet (se figur 7) desto mindre andel av studenterna som angav att det hade betydelse att utbildningen var just på distans med IT-stöd.

Det kan också vara intressant att se närmare på om studenterna på de helt nätbaserade utbildningarna skiljer sig från de studenter som deltar i utbildningar med fysiska sammankomster vad gäller synen på olika utbildningsstöd. Tabell 19 visar studenternas värdering av olika utbildningsstöds betydelse. I de allra flesta fall föreligger inga påfallande skillnader mellan de studenter som deltagit i helt nätbaserade utbildningar och de studenter som deltagit i IT-stödda distansutbildningar där fysiska sammankomster funnits med som ett inslag. Det finns dock ett par skillnader mellan de båda grupperna som är värda att uppmärksamma. Den första skillnaden är att den grupp som deltar i en utbildning där det förekommer fysiska sammankomster värdesätter kommunikation mellan studenter mer än de studenter som inte har några fysiska sammankomster. En stor skillnad mellan de båda grupperna föreligger i synen på fysiska sammankomster som utbildningsstöd. Här menar de studenter som har fysiska sammankomster i betydligt större utsträckning att de fysiska sammankomsterna har stor betydelse. Nära sju studenter av tio i den grupp som inte har några fysiska sammankomster menar däremot att fysiska sammankomster som utbildningsstöd endast har liten betydelse eller ingen betydelse alls.

Tabell 19 "Hur viktiga anser Du att olika utbildningsstöd är för IT-stödda distansutbildningar?" En jämförelse mellan studenter på helt nätbaserade utbildningar och (siffrorna inom parentes) studenter på utbildningar med fysiska sammankomster (frivilliga och/ eller obligatoriska).

Utbildningsstödens betydelse	Ingen betydelse alls/ liten betydelse	Varken liten eller stor betydelse	Stor betydelse	Vet ej/ ej svarat
Information och studievägledning	19 (14)	22 (23)	48 (52)	11 (11)
Kursens hemsida	8 (5)	14 (15)	76 (77)	2 (3)
Studiesocialt stöd	58 (55)	19 (15)	4 (5)	19 (25)
Studiehandledning	18 (14)	30 (22)	42 (55)	10 (9)
Kommunikationen mellan lärare och studenter	7 (3)	16 (13)	75 (81)	2 (3)
Kommunikationen mellan studenter	30 (16)	35 (31)	31 (49)	4 (4)
Biblioteksstöd	40 (30)	35 (36)	18 (20)	7 (14)
Tekniksupport	24 (19)	26 (28)	43 (42)	7 (11)
Fysiska sammankomster	68 (35)	21 (27)	2 (32)	9 (6)

Sammanfattningsvis: Det utbildningsstöd som tillmättes det största värdet av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var kommunikationen mellan lärare och studenter. Men i det närmaste lika viktigt för den här gruppen studenter var kursens hemsida. De stöd som av få upplevdes ha stor betydelse var studiesocialt stöd, biblioteksstöd samt fysiska sammankomster. Allra störst skillnad mellan studenter inom medicin/vård och studenter inom naturvetenskap/teknik förelåg i synen på betydelsen av kommunikation mellan studenter. Fyra av

tio studenter av de senare tillmätte detta utbildningsstöd stor betydelse. Motsvarande andel bland studenterna inom medicin/ odontologi och vård/omsorg var sju av tio. De utbildningsstöd som störst andel menar har fungerat dåligt eller till och med mycket dåligt i den IT-stödda distansutbildning som de deltog i höstterminen 2004 var kommunikationen mellan studenter, kommunikationen mellan lärare och studenter, teknisksupport samt information och studievägledning.

De flesta studenter menar att den faktiska lärarrollen har varit den handledande läraren som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerar studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka. Det var emellertid färre än vad det var som ansåg att detta var den ideala lärarrollen. En student av fyra menade att den faktiska lärarrollen under utbildningen varit den traditionella läraren, det vill säga en lärare som förmedlar innehåll och förståelse för ämnet samt klart och tydligt bekräftar huruvida studenternas inläring är nöjaktig. Det var en större andel av studenterna som menade att detta varit den faktiska lärarrollen än vad som menade att detta var den ideala lärarrollen. Detta är resultat som känns igen från föregående studie.

Av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten anger en av tre att utbildningen varit helt nätbaserad. Det är en lika stor andel, två av tio, som angett att det förekommer fysiska sammankomster som är frivilliga, att det förekommer fysiska sammankomster som är obligatoriska respektive att det förekommer såväl frivilliga som obligatoriska fysiska sammankomster. Ju lägre grad av rumslig flexibilitet (se figur 7) desto mindre andel av studenterna som angav att det hade betydelse att utbildningen var på distans med IT-stöd. De studenter som har fysiska sammankomster uppger också i betydligt större utsträckning att de fysiska sammankomsterna har stor betydelse. Nära sju studenter av tio i den grupp som inte har några fysiska sammankomster menar däremot att fysiska sammankomster som utbildningsstöd endast har liten betydelse eller ingen betydelse alls.

IT-stöd

Olika former av IT-stöd är naturligtvis av stor betydelse i en högskole-/universitetsutbildning som bedrivs på distans med IT-stöd. I enkäten listades en rad av olika typer av IT-stöd och studenterna hade att ta ställning till hur de olika stöden fungerat under den aktuella utbildningen. För att få en uppfattning om i vilken utsträckning de olika stöden förekommit i utbildningen finns också den andel som svarat ”ej aktuellt” redovisad i tabell 20. De datorstöd som förekommit mest är att hämta instruktioner på kurshemsidor samt att kommunicera via e-post. För de allra flesta är detta också något som verkar ha fungerat bra. Att en så stor andel av studenterna angett att det inte varit aktuellt att producera hemsidor är kanske inte förvånande. Men det är också en stor andel av studenterna som angett att det inte varit aktuellt med videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande. En relativt stor grupp studenter har angett att det inte varit aktuellt att använda bibliotekstjänster, att kommunicera med ljud och bild via dator, ”att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation”, att använda olika plattformar samt att söka i databaser. Kanske kan man av detta dra slutsatsen att det inte alltid är så avancerade IT-stöd som den IT-stödda distansutbildningen bygger på.

En ”hämmande faktor” vid införandet av den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet var, enligt lärarna, att många av studenterna var så ovana vid den teknik som nyttjades. I studien skriver författarna: ”IT-stödd distansutbildning ger inte bara möjligheter för nya grupper att studera utan ställer också krav på ny kompetens hos studenterna om de på ett effektivt sätt ska kunna följa studierna. Det rör sig om bl.a. förmågan att hantera datorer, internet, andra verktyg som används i utbildningen ...”.⁴¹ Studenterna inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar anger i betydligt större utsträckning att de haft fullt tillräckliga förkunskaper och erfarenheter i relation till den teknik som används under utbildningen, än vad studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg gjorde. Här bör man emellertid notera att det inte behöver vara ”samma teknik” som de relaterar till. En liten grupp av studenterna inom de utbildningar som finns representerade i föreliggande studie menade att de egna förkunskaperna och erfarenheterna inte alls varit tillräckliga. Den studie av IT-säkerhet som genomförts inom ramen för UCERs utvärdering av studentnyttan, visar att kvinnorna uppgav sig ha mindre datorvana jämfört med männen och studenterna inom medicin och vård hade mindre datorvana jämfört med studenter inom naturvetenskap/teknik respektive humaniora/samhällsvetenskap.⁴²

Studenterna hade också möjlighet att kommentera frågan om förkunskaper och erfarenheter. Av dessa framgår att många studenter menar att det inte krävts så mycket förkunskaper och erfarenheter sedan tidigare för att klara av den teknik som använts under utbildningen. Detta kan ju naturligtvis också bero på att en stor del av studenterna är vana dataanvändare, såväl via arbetet som privat, sedan tidigare och att de därför inte uppfattar tekniken som särskilt ”svår”. Det finns emellertid också en grupp studenter som i sina kommentarer ger uttryck för att tekniken inneburit vissa svårigheter. I den tidigare studien som vände sig till studenter inom medicin- och vårdområdet framgick av kommentarerna att det är ytterst värdefullt med en introduktion till den

⁴¹ Nordström, Anna och Claire Englund (2004): *Receptarier på nätet, hur går det? En utvärdering av genomförandet av första året på den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet; lärarnas, de lokala handledarnas och studenternas perspektiv*, s 27. CERUM Working Paper 76:2004. Umeå.

⁴² Jokela, Päivi och Peter Karlsudd (2005): *Att lära säkert: IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå.

teknik som man utnyttjar under utbildningen.⁴³ Något som betonas också i UCERs studie av attityder och erfarenheter som hänvisats till tidigare.⁴⁴ I föreliggande studie är det emellertid endast ett fåtal studenter som lyfter fram detta. Inte heller synpunkter om att det är mycket värdefullt att det inför ansökan framkommer vilka krav på kunskaper (inom data och Internet) som ställs samt att det bör specificeras vilken utrustning, så som dator och uppkopplingsmöjligheter, studenten bör ha tillgång till, var lika vanliga bland studenterna inom naturvetenskap och teknik som bland studenterna inom medicin och vård.

Tabell 20 "I en IT-stödd distansutbildning kan olika former av IT-stöd förekomma. Hur bra tycker Du att de olika datorstöden fungerat under den kurs eller det program som Du deltagit i under höstterminen 2004?" Tabellen visar endast de som haft en uppfattning, med andra ord ej de som inte svarat eller de som svarat vet ej.

Datorstöd/har fungerat	Mycket dåligt/dåligt	Varken bra eller dåligt	Bra/mycket bra	Ej aktuellt
Att kommunicera via telefon	2	10	15	73
Att arbeta med ordbehandling, kalkylprogram etc.	2	17	47	34
Att kommunicera via e-post	5	12	75	8
Att använda bibliotekstjänster via nätet	5	14	31	50
Att hämta instruktioner på kurshemsidor	7	11	78	4
Att söka i databaser	6	17	36	41
Videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande	4	8	25	63
Att använda olika plattformar	6	12	40	42
Att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. vid tidpunkter som passar Dig, asynkron kommunikation	6	16	60	18
Att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation	7	14	35	44
Att kommunicera med ljud och bild via dator	8	14	35	43
Att producera hemsidor	5	6	13	76

Här kan man tänka sig att det föreligger skillnader i studenternas syn på de egna förkunskaperna och erfarenheterna utifrån dels deras ålder dels deras tidigare studievana. Som framgår av tabell 22 så förelåg det emellertid inga större skillnader mellan studenter 30 år och yngre och studenter äldre

⁴³ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁴⁴ Westerberg, Pernilla och Gunilla Märald (2004): *Nätuniversitetet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, kursansvariga och studenter*. UCER. Umeå.

än 30 år. Inte heller i den tidigare refererade studien av IT-säkerhet påvisades några skillnader i datorvana mellan yngre och äldre studenter.⁴⁵ Något större skillnader fanns det mellan de studievana och de studieovana studenterna. Det var inte så stor skillnad i hur stor andel av studenterna i de båda grupperna som menade att de egna förkunskaperna och erfarenheterna inte alls var tillräckliga. Däremot var det en större andel av de studievana studenterna som svarade att de egna förkunskaperna och erfarenheterna var fullt tillräckliga, jämfört med bland de studieovana studenterna.

Nedan följer några citat från studenternas svar.

”Bra upplagd hemsida för kursen gör att man inte alls behöver vara ett datasnille för att hitta och hänga med i det som händer på kursen.”

”Det blev för mycket nytt på en gång. Skulle behövt en dag med bara genomgång med First Class så man fått lära sig det riktigt, innan allt annat drog igång. Hade dåliga förkunskaper men nu när man lärt sig en del känns det bra.”

”Det krävs inte så stor kunskap, om plattformen fungerar som den ska, det är först när den krånglar som man bör ha mer kunskaper om it.”

”Jag har arbetat med stora delar av aktuell teknik innan.”

”Tyvärr förutsätts man ha en kunskap som man inte alltid har.”

Tabell 21 ”Hur bedömer Du Dina förkunskaper och erfarenheter i relation till den teknik som används under utbildningen?” n=512.

Förkunskaper och erfarenheter	– 30 år	31 år –	Studieovan	Studievan	Samtliga
Inte alls tillräckliga	2	6	6	4	4
Tillräckliga	29	33	39	27	32
Fullt tillräckliga	66	60	52	67	62
Ej svarat	3	1	3	2	2
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Datorkommunikation

En mycket stor del av studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg uppgav att de deltagit i datorkommunikation. Tre av tio svarade att de gjort det dagligen, fyra av tio att de gjort det två till tre gånger i veckan. Det fanns stora skillnader, naturligtvis, mellan de studenter som läste på heltid och de studenter som läste på deltid.⁴⁶ Inför årets studie valde vi att formulera om den fråga i enkäten som behandlar studenternas deltagande i datorkommunikation. Frågan delades upp i två; en där studenterna fick svara på hur ofta de läst inlägg och en där studenterna fick svara på hur ofta de skrivit inlägg, svarat på inlägg samt diskuterat olika uppgifter. Som framgår

⁴⁵ Jokela, Päivi och Peter Karlsudd (2005): *Att lära säkert: IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå.

⁴⁶ För en fördjupning se: Söderström, Tor (2004): *Studenternas uppfattningar om datorkommunikation – inom nätuniversitetets medicin- och vårdutbildningar: En fördjupad studie*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

av tabell 22 så har studenterna i betydligt större utsträckning ägnat sig åt det mer ”passiva”; att läsa inlägg, än åt det mer ”aktiva”; skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter.

Tabell 22 ”Hur ofta har Du i genomsnitt deltagit i datorkommunikationen det vill säga läst inlägg respektive skrivit inlägg, svarat på inlägg, diskutera uppgifter under utbildningen?” n=512.

Deltagande i datorkommunikation	Läst inlägg	Skrivit inlägg, svarat på inlägg, diskuterat uppgifter
Dagligen	22	6
2-3 gånger per vecka	27	15
1 gång per vecka	14	14
3 gånger per månad eller mindre	13	27
Har ej deltagit fast möjlighet funnits	6	12
Har ej varit aktuellt under utbildningen	11	12
Ej svarat	7	14
Totalt	100 %	100 %

Nedan följer några citat från studenterna för att illustrera hur man kan se på datorkommunikation under en IT-stödd distansutbildning. Många studenter betonar betydelsen av att inte bara man själv utan att också kurskamraterna är aktiva i datorkommunikationen. En student som själv aktivt deltar i den här formen av kommunikation behöver kurskamrater som också deltar på ett aktivt sätt för att diskussionerna skall vara levande och intressanta. Läraren/lärarna har naturligtvis också de en viktig roll här, dels att uppmana studenterna att vara aktiva men också att själva vara synliga i diskussionerna.

”Eftersom vi även träffas fysiskt en gång per månad blir datorkommunikation inte lika nödvändig.”

”Endast ett fåtal av studenterna verkar använda diskussionsforum, så det självdör lite.”

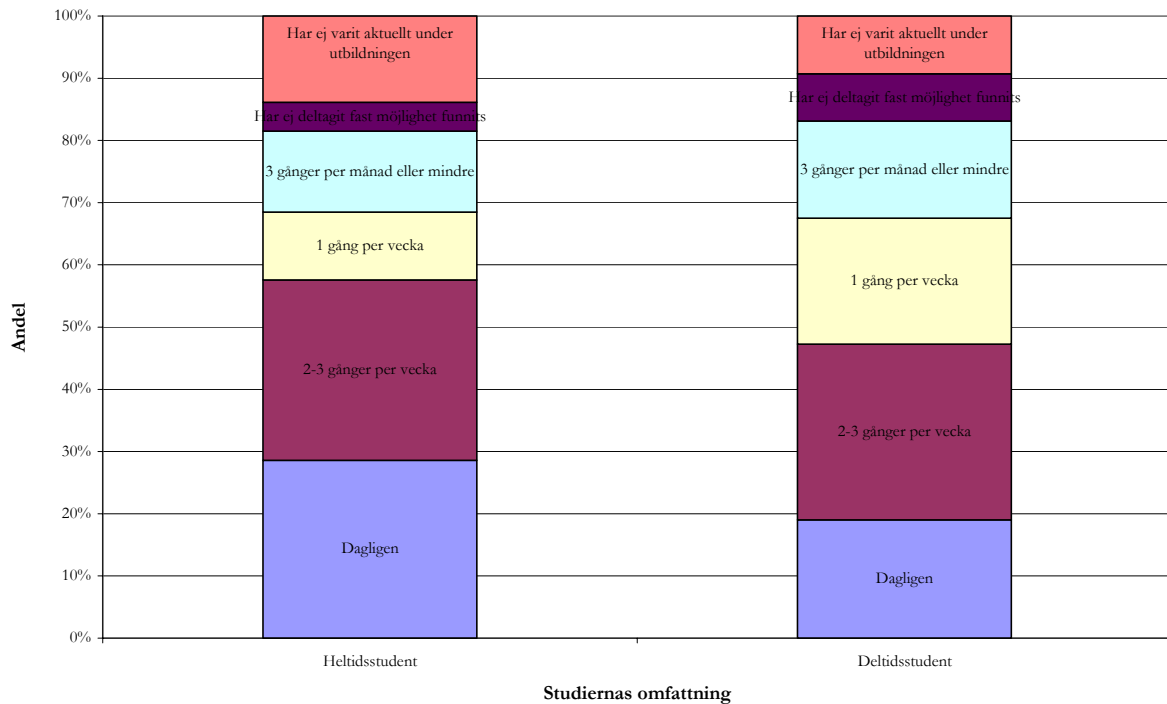
”Jag vet inte hur man gör.”

”Mycket viktigt att ett fungerande forum finns, och att lärare uppmanar studenter att vara aktiva här.”

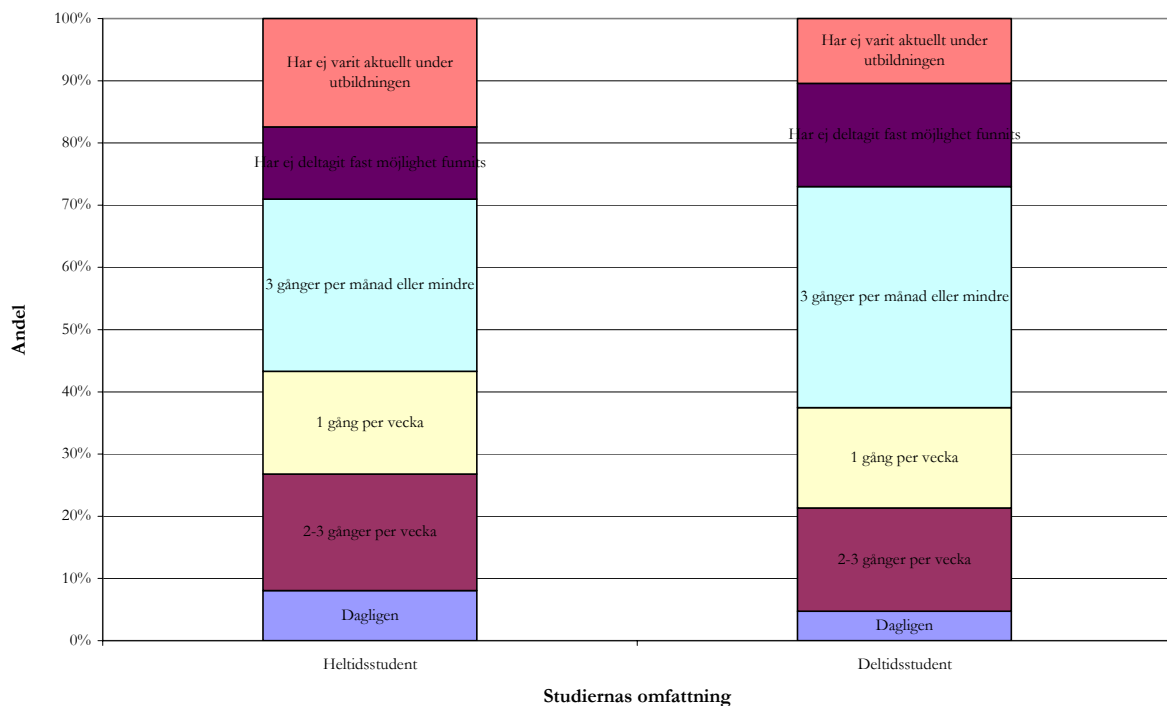
”Om ens inlägg inte blir bemött och spinns vidare på är det lätt att tappa sugen.”

Figurerna åtta och nio nedan syftar till att visa på de skillnader i ”datorkommunikationsaktivitet” som föreligger mellan de studenter som läste på deltid och de studenter som läste på heltid. Det är skillnad mellan de båda grupperna, såväl när det gäller att läsa inlägg som när det gäller att skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter. Skillnaderna är kanske emellertid inte så stora som man hade kunnat förvänta sig. Kanske skulle man kunna förvänta sig mer av de studenter som läser på heltid? Eller är det de studenter som läser på deltid som är mer aktiva än vad man skulle ha förväntat sig? En jämförelse mellan de studenter som deltog i helt nätbaserade utbildningar och de studenter som deltog i utbildningar där det förekom fysiska sammankomster visar att den senare gruppen är mer aktiv i datorkommunikationen än den förra. Skillnaderna mellan de båda grupperna

är emellertid större när det gäller att läsa inlägg än vad den är när det gäller att ”skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter”. En bidragande förklaring kan vara att de studenter som deltog i helt nätbaserade utbildningar i något mindre utsträckning studerade på heltid än vad den andra gruppen gjorde.



Figur 8 Hur ofta studenterna i genomsnitt deltagit i datorkommunikation genom att läsa inlägg, uppdelat efter studiernas omfattning. n=475.



Figur 9 Hur ofta studenterna i genomsnitt deltagit i datorkommunikation genom att skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter, uppdelat efter studiernas omfattning. n=435.

Tabell 23 nedan innehåller olika påståenden kring den kommunikation som förekommit under utbildningen. Studenterna gavs här möjlighet att på en skala från ett till och med fem markera i hur stor utsträckning som de instämde i de olika påståendena. Här kan det vara intressant att jämföra med svaren från föregående års enkät, även om man naturligtvis får ta i beaktande att det handlar om olika ämnesområden och en del av de skillnader som finns mellan de båda studentgrupperna kan förklaras av just detta. Den grupp av studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten instämmer i liten utsträckning i att utbildningen skulle ha krävt mycket kommunikation mellan deltagarna via nätet. Studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg instämde i detta påstående i betydligt större utsträckning. I något större utsträckning instämde den förra gruppen i att kursmaterial och uppgifter har skapat diskussion och reflektion med andra deltagare. Men man kan ändå säga att inte heller i detta påstående instämde de i särskilt stor utsträckning. Också här instämde studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg i betydligt större utsträckning.

Naturvetarna och teknikerna instämde i större utsträckning i att det funnits tydliga förväntningar på deras medverkan i den aktuella utbildningen. Men, återigen, instämde studenterna i den tidigare studien i högre utsträckning också i detta påstående. Tämmligen överens är de båda studentgrupperna om huruvida läraren/lärarna har upplevts som närvarande genom sin aktivitet på nätet. Lärarens aktivitet är en viktig aspekt av datorkommunikationen i en IT-stödd distansutbildning, som vi också kunnat se ovan. Att nätkommunikationen skulle ha kännetecknats av dialog och levande samtal är emellertid inte något som studenterna instämmer i. En förklaring till det kan naturligtvis vara att man i de aktuella utbildningarna i huvudsak använder asynkrona tekniker. Detta var ju i och för sig fallet också i medicin- och vårdutbildningarna där studenterna ändå instämde i högre utsträckning.

Det är, glädjande nog, få som instämmer i påståendet att de skulle ha oroat sig för hur de skulle skriva för att göra sig förstådd. Det finns ju här ingen jämförelse mellan skriftlig och muntlig kommunikation. Kanske skulle dessa studenter ha oroat sig för detta också om det gällt muntlig kommunikation? Denna andel var endast något högre bland medicin- och vårdstudenterna. När det gäller huruvida studenterna upplevt närhet och gemenskap med de andra deltagarna i nätkommunikationen så framträder återigen stora skillnader mellan de båda studentgrupper som hittills undersökts. Medicin- och vårdstudenterna instämmer i detta påstående i större utsträckning än vad naturvetarna och teknikerna gör.

Också i synen på värdet av fysiska sammankomster skiljer sig de båda studentgrupperna åt. Medicin- och vårdstudenterna instämmer i stor utsträckning i påståendet att träffa kurskamrater och lärare ”öga mot öga” gör det lättare att senare kommunicera över nätet. Naturvetarna och teknikerna instämmer i detta påstående i betydligt mindre grad. Ytterligare ett påstående rörde värdet av fysiska sammankomster, huruvida de behövs för att vissa saker är svåra att kommunicera över nätet. Även här instämmer den förra gruppen i större utsträckning än den senare gruppen.

Tabell 23 Kommunikation under utbildningen. 1 betyder instämmer inte alls, 5 betyder instämmer helt. Inom parentes anges medelvärdet för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg.

	1	2	3	4	5	Medel	Ej svarat
Utbildningen har krävt mycket kommunikation mellan deltagarna via nätet	37	18	21	13	8	2,3 (3,5)	3
Kursmaterial och uppgifter har skapat diskussion och reflektion med andra deltagare	23	22	24	19	9	2,7 (3,7)	3
Det har funnits tydliga förväntningar på min medverkan i utbildningen	19	11	20	21	27	3,3 (4,5)	2
Läraren/lärarna har upplevts som närvarande genom sin aktivitet på nätet, trots det geografiska avståndet	11	11	21	25	29	3,5 (3,6)	3
Nätkommunikationen har kännetecknats av dialog och levande samtal	23	22	26	16	10	2,7 (3,2)	3
I den skriftliga kommunikationen har jag oroat mig för hur jag skulle skriva för att bli förstådd	49	21	13	11	3	2,0 (2,3)	3
Jag har upplevt närhet och gemenskap med de andra deltagarna i vår nätkommunikation	36	24	20	10	6	2,2 (3,2)	4
Att träffa kurskamrater och lärare ”öga mot öga” gör det lättare att senare kommunicera över nätet	23	12	19	19	24	3,1 (4,1)	3
Fysiska sammankomster behövs därför att vissa saker är svåra att kommunicera över nätet	27	16	18	14	23	2,9 (3,8)	2

Sammanfattningsvis: Olika former av IT-stöd är naturligtvis av stor betydelse i en högskole-/universitetsutbildning som bedrivs på distans med IT-stöd. I enkäten listades en rad av olika typer av IT-stöd och studenterna hade att ta ställning till hur de olika stöden fungerat under den aktuella utbildningen. De datorstöd som förekommit mest är att hämta instruktioner på kurs-hemsidor samt att kommunicera via e-post. För de allra flesta är detta också något som verkar ha fungerat bra. En relativt stor grupp studenter har angett att det inte varit aktuellt att använda bibliotekstjänster, att kommunicera med ljud och bild via dator, ”att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation”, att använda olika plattformar samt att söka i databaser. Kanske kan man av detta dra slutsatsen att det inte alltid är så avancerade IT-stöd som den IT-stödda distansutbildningen bygger på. Studenterna inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar anger i betydligt större utsträckning att de haft fullt tillräckliga förkunskaper och erfarenheter i relation till den teknik som används under utbildningen, än vad studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg gjorde. Här bör man emellertid notera att det inte behöver vara ”samma teknik” som de relaterar till.

Inför årets studie valde vi att formulera om den fråga i enkäten som behandlar studenternas deltagande i datorkommunikation. Detta år delades frågan upp i två; en där studenterna fick svara på hur ofta de läst inlägg och en där studenterna fick svara på hur ofta de skrivit inlägg, svarat på inlägg samt diskuterat olika uppgifter. Studenterna har i betydligt större utsträckning ägnat sig åt det mer ”passiva”, att läsa inlägg, än åt det mer ”aktiva”, skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter.

Studenterna hade i enkäten hade att ta ställning till en rad påståenden kring kommunikationen under utbildningen. En jämförelse mellan studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg respektive studenterna inom naturvetenskap och teknik visar att den förra gruppen instämmer i de olika påståendena i högre utsträckning än vad den senare gruppen gör. Vad säger då de skillnader som framkommer mellan de båda studentgrupperna. Säger skillnaderna i första hand något om de utbildningar som studenterna deltog i eller säger det framförallt något om de studenter som besvarat enkäterna?

Kunskaper och färdigheter

Vilka kunskaper och färdigheter anser då studenterna att högre utbildning bör uppmuntra till och vilka kunskaper och färdigheter har den IT-stödda distansutbildningen studenterna deltagit höstterminen 2004 framförallt uppmuntrat till? Ja, en stor del av studenterna menar att det viktigaste är att förstå sammanhang, lösa problem och dra egna slutsatser bör var det viktigaste i den högre utbildningen. Detta är också det som den aktuella utbildningen framförallt uppmuntrat till, om än i något mindre utsträckning än vad studenterna skulle önskat. Det är också en större andel av studenterna som menar att det viktigaste är att kritiskt granska, själv ta ställning och producera "egen" kunskap är det viktigaste än vad det är som menar att det är vad den aktuella utbildningen uppmuntrat till. Det är däremot en högre andel som menar att den IT-stödda distansutbildningen inom naturvetenskap och teknik uppmuntrat till faktakunskaper än vad det är som menar att det är vad högre utbildning borde uppmuntra till.

Här kan man tänka sig att "kunskapssynen" skiljer sig mellan studenter inom olika ämnesområden och discipliner, på vilken nivå man befinner sig i utbildningssystemet, vilka motiv man har för att läsa just den kursen och så vidare. Finns det då några skillnader mellan studenterna inom medicin/odontologi och studenterna inom naturvetenskap och teknik i synen på vilka kunskaper och färdigheter som högre utbildning bör uppmuntra till? Det är en mindre andel i den förra gruppen som menar "att förstå sammanhang ..." är det som bör uppmuntras, men det är också i den grupp det alternativ som får "flest röster". Däremot är det fler som menar att "kritiskt granska ..." är det som bör uppmuntras. Det är något fler som menar att det som framförallt bör uppmuntras är att använda och utveckla den egna personligheten i arbetet med innehållet.

Tabell 24 "Vilken typ av kunskaper och färdigheter anser Du att högre utbildning framförallt bör uppmuntra till?" samt "Vilken typ av kunskaper och färdigheter anser Du att den IT-stödda utbildning inom naturvetenskap och teknik som Du deltagit i höstterminen 2004 framförallt uppmuntrat till?" n=512.

	Kunskaper och färdigheter som högre utbildning bör uppmuntra till. Andel	Kunskaper och färdigheter som den IT-stödda utbildning inom naturvetenskap och teknik framförallt uppmuntrat till. Andel
Faktakunskaper	8	21
Att förstå sammanhang, lösa problem och dra egna slutsatser	57	51
Att kritiskt granska, själv ta ställning och producera "egen" kunskap	27	16
Att använda och utveckla den egna personligheten i arbetet med innehållet	3	4
Annat	3	4
Ej svarat	2	4
Totalt	100 %	100 %

Ett litet antal studenter hade markerat ”andra” kunskaper och färdigheter som det som högre utbildning bör uppmuntra till och det som den aktuella utbildningen faktiskt hade uppmuntrat till. Det handlade då i de allra flesta om egentligen inte om andra kunskaper och färdigheter utan om att det var svårt att välja en av ovanstående. Flera kommentarer handlade också om att faktakunskaper måste ligga till grund för all kunskap för att man sedan ska kunna gå vidare med de andra ”alternativen”. Nedan följer några citat från studenternas svar.

Om högre utbildning generellt:

”Alla är viktiga men faktakunskaper är grunden för att sen kunna förstå, dra egna slutsatser och kritiskt granska.”

”Jag skulle nog säga en blandning av alla svaren.”

”Ursäkta men det här är en nonsensfråga. För en forskare kanske det är nr 3, för en lärare kanske 4 och för en allmänpraktiserande läkare kanske 1. Eller kanske alla för alla.”

Om den aktuella utbildningen:

”Eftersom detta är en baskurs är det mycket fakta. Lärarna försöker dock sätta in fakta i sammanhang på ett mycket bra sätt.”

”Själva utbildningen uppmuntrar till det jag valt [Att förstå sammanhang, lösa problem och dra egna slutsatser] MEN tentan uppmuntrar endast till FAKTAKUNSKAPER!”

”Skulle gärna svara både alternativ två och tre, eftersom jag anser att de går hand i hand.”

Studenternas värdering av nyttan med utbildningen

Hur ser då studenterna på nyttan med den utbildning de deltagit i? Nyttan är ju ett centralt begrepp i den utvärdering som UCER genomför på uppdrag av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. En fråga rörde huruvida studenterna upplevde att utbildningen varit värdefull på ett personligt/yrkesmässigt/annat sätt. Att en så stor andel av studenterna valt att inte svara på frågan om huruvida utbildningen varit värdefull ”på annat sätt” kan bero på att de har haft svårt att se vad detta skulle kunna vara utöver det yrkesmässiga och det personliga. Nära hälften av studenterna menar att utbildningen varit värdefull på ett yrkesmässigt plan. Något fler, ungefär sex av tio, menar att utbildningen varit värdefull på ett personligt plan. En av fyra menar att utbildningen inte alls eller endast i liten grad varit värdefull på ett yrkesmässigt plan. Något färre menar att utbildningen inte alls eller endast i liten grad varit värdefull på ett personligt plan. Det är endast ett par procent av studenterna som menar att utbildningen inte varit värdefull på vare sig ett yrkesmässigt plan eller personligt plan.

En jämförelse mellan studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg respektive studenterna inom naturvetenskap och teknik ger vid handen att den förra gruppen i allmänhet i större utsträckning anser att den IT-stödda distansutbildning de deltagit i varit värdefull för dem på ett yrkesmässigt och/eller personligt plan. Att det är så pass många fler bland medicin- och vårdstudenterna som anser att utbildningen varit värdefull på ett yrkesmässigt plan kan delvis förklaras av att många av dem var förvärvsarbetande vid sidan av studierna och också att det för många fanns en nära koppling mellan studierna och arbetet.

Tabell 25 "Har den IT-stödda distansutbildning som Du deltagit i under höstterminen varit värdefull för Dig på ett yrkesmässigt plan/på ett personligt plan/på annat sätt?" n=512. Siffrorna inom parentes anger andelarna för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg. n =581.

Utbildningen värdefull:	Inte alls	I mycket liten grad/i liten grad	I varken liten eller hög grad	I hög grad/i mycket hög grad	Ej svarat
På ett yrkesmässigt plan	10 (3)	16 (8)	22 (15)	46 (71)	6 (3)
På ett personligt plan	5 (3)	12 (8)	19 (13)	58 (69)	6 (7)
På annat sätt	17 (12)	10 (8)	24 (18)	23 (23)	26 (39)

Ungefär var sjätte student har valt att kommentera frågan om huruvida de upplevt att utbildningen varit värdefull för dem. I sina kommentarer menar studenterna bland annat att det ”aldrig är fel med kunskap”, att studier ger ökat självförtroende och att studierna varit ett första steg mot fortsatta studier. Flera studenter menar att de har svårt att svara på huruvida kursen varit värdefull på ett yrkesmässigt plan då de är studenter och kommer att fortsätta vara det i ett tag till. Nedan följer några citat från studenternas svar.

”Aldrig fel att vidga sina kunskaper. Jag använder liknande tekniker i mitt arbete men just nu har de kurser jag läst liten direkt relevans. De kan dock vara till nytta i framtiden.”

”Att studera ger självförtroende.”

”Bra att lägga in kursen i min examen för att ge bredd.”

”Det är nyttigt för mig att prova på att läsa studielitteraturen på engelska. ... Ett sätt att testa mig själv om jag har något på högskolan att göra.”

”Eftersom jag söker arbete nu är det värdefullt att visa att man använder tiden till något nyttigt.”

Rekommendera IT-stödd distansutbildning

Som framgår av tabell 26 nedan så skulle åtta av tio rekommendera IT-stödd distansutbildning till någon som funderar på att läsa på högskola eller universitet. Endast en liten andel skulle inte rekommendera IT-stödd distansutbildning. En jämförelse mellan studenterna inom naturvetenskap/teknik och studenterna inom medicin/vård visar att de svarat i det närmaste likadant på frågan.

Tabell 28 "Skulle Du rekommendera IT-stödd distansutbildning till någon som funderar på att läsa vidare på högskola eller universitet?" n=512. Siffrorna inom parentes anger andelarna för studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg. n =581.

Rekommendera IT-stödd distansutbildning	Andel
Ja	81 (84)
Nej	5 (3)
Vet ej	12 (11)
Ej svarat	2 (2)
Totalt	100 %

Här har ungefär var femte student valt att kommentera sitt svar. Det är till övervägande delen positiva kommentarer kring de möjligheter som IT-stödd distansutbildning ger. Samtidigt känns en del av de reservationer som lyfts fram, så som att man bör behärska Internet och datorer till exempel, igen från den tidigare studien. Det finns också många studenter som menar att det är en utbildningsform som framförallt passar för studenter som är studievana sedan tidigare. Här kan man alltså se en konflikt mellan den IT-stödda distansutbildningens möjligheter att locka nya studenter till den högre utbildningen. Att själva utbildningsformen ställer stora krav på egna initiativ och självdisciplin är också något som lyfts fram. I en del av kommentarerna framkommer att studenterna skulle rekommendera IT-stödd distansutbildning men inte just den utbildning de deltagit i eller de lärosäte som de studerat vid. En utbildning som fungerar dåligt än naturligtvis inte att rekommendera oavsett om det handlar om IT-stödd distansutbildning eller om det handlar om reguljär utbildning! Nedan följer några citat från studenternas kommentarer.

”Att läsa en enskild kurs vid sidan om sitt arbete eller för skojs skull kanske men att gå ett helt program på distans som jag gjort skulle jag inte rekommendera någon om det finns andra möjligheter.”

”Definitivt är IT-stödd distansutbildning ett bra alternativ för studievana personer med viss IT-vana. Däremot är jag osäker ifall jag skulle råda studenter som aldrig tidigare har läst på högskola eller universitet att läsa sin första kurs i form av IT-stödd distansutbildning.”

”Definitivt. Jag har redan rekommenderat sådana här kurser till minst 50 personer. Jag har fått min gamla arbetsgivare att uppmuntra sådana studier ...”

”Endast om det inte finns andra alternativ ...”

”För alla som är vana att studera, som vill ha frihet att studera när och var de själva vill.”

Att den nätbaserade undervisningsformen kanske inte passar ”överallt” lyfts fram av några av de lärare som undervisat på den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet. Inslag i utbildningen som kan bli lidande i den nätbaserade formen är möjligheterna till laborationer och de kommunikativa inslagen. Lyckas man inte lösa detta på ett tillfredsställande sätt är risken att utbildningens kvalitet blir lidande.⁴⁷ Huruvida studenterna inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg skulle rekommendera IT-stödd distansutbildning var också avhängigt vilken typ av utbildning det handlade om. Studenterna menade att alla utbildningar kanske inte passar att ges på distans med IT-stöd. Det kunde handla om förbehåll som att vissa utbildningar kräver fysiska sammankomster, ett annat utbyte med kurskamrater, praktik och så vidare.⁴⁸

Studenternas egna ord om studentnyttan

Vad säger då studenterna själva om den nytta de upplever sig ha av att ha deltagit i den IT-stödda distansutbildningen under höstterminen 2004? Här kan frågan kanske tolkas på två sätt, nyttan av att delta i just den utbildningen och/eller nyttan av att delta i just IT-stödd distansutbildning. Studenterna gavs också möjlighet att kommentera vad som har fungerat bra och vad som har fungerat mindre bra. Enkäten bland studenter inom medicin och vård genomyrades av att ”IT-stödd distansutbildning gör det omöjliga möjligt”. En stor del av studenterna då befann sig i en livssituation som gjorde det svårt att delta i en reguljär utbildning; många var förvärvsarbetande och hade familj. Behovet av en flexibel utbildning var därför stort.⁴⁹ I den grupp av studenter inom naturvetenskap och teknik som deltagit i föreliggande studie är det inte lika stor andel som befinner sig i den livssituationen och deras syn på nyttan kan kanske därför vara en annan. Sex av tio har besvarat frågan.

Ett relativt stort antal av studenterna har avgett mer allmänna kommentarer som att ”allt, eller nästan allt, har fungerat bra. Men några menar att detta sätt att studera inte passar dem alternativt att den utbildning de deltagit inte har fungerat så som de önskat. De övriga svaren kan sorteras in under följande teman; flexibilitet, lärarens/lärarnas roll, fysiska sammankomster, kommunikation med andra studenter, tekniken och kunskaper/färdigheter. Vi börjar med ett av den IT-stödda distansutbildningens honnörsord, nämligen flexibilitet. Precis som i den föregående studien är det många studenter som lyfter fram de möjligheter som en mer flexibel utbildningsform ger. Det är däremot inte lika många som talar om att det viktigaste möjligheterna att kunna kombinera studier med arbete och familj som i den föregående studien även om sådana kommentarer före-

⁴⁷ Nordström, Anna och Claire Englund (2004): *Receptarier på nätet, hur går det? En utvärdering av genomförandet av första året på den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet; lärarnas, de lokala handledarnas och studenternas perspektiv*. CERUM Working Paper 76:2004. Umeå.

⁴⁸ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

⁴⁹ Märald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

kommer ganska rikligt också här. Flera studenter lyfter fram att detta var deras enda chans att delta i högre utbildning. De skulle med andra ord inte ha deltagit i högre utbildning om inte möjligheten till mer flexibla studier funnits.

”Att läsa på distans är fantastiskt ... man är oberoende av plats och tid ...”

”Bra att kunna vara hemma mycket när man har småbarn som kräver mycket.”

”Den är bra om man ej bor på studieorten samt om man vill studera på sidan om sitt ordinarie arbete utan att behöva ta ledigt.”

”Det var enda möjligheten för mig att läsa kurserna i fråga. Väldigt värdefullt eftersom jag befunnit mig utomlands, men kräver mycket av studenten i form av eget initiativ, motivation och disciplin för att få kursen gjord.”

”Det är det bästa som hänt i utbildningsväg. Det passar mig och jag tror inte att mina resultat skulle vara bättre om jag var fysiskt på universitetet. Jag tycker om att planera och ta eget ansvar i studier, vill inte ha någon som styr min dag.”

”För mig har det inneburit att jag har kunnat läsa dubbelt vid sidan om min ordinarie utbildning vid ILU i Uppsala. Det ser jag som en klar fördel. Jag tycker att det har fungerat mycket bra, hittills.”

”Fördelen med IT-stödd distansutbildning är att man kan studera samtidigt som man förvärvsarbetar. Det går att kombinera arbete, familj och studier. Slippa ta studielån och kan studera på halvfart i egen takt.”

Att lärarna har en viktig roll (också) i den IT-stödda distansutbildningen framgår bland annat av det stora antal kommentarer kring nyttan som rör lärarens/lärarnas roll i utbildningen. Som vi känner igen från andra studier så handlar det bland annat om planering, information, synlighet, närhet och respons. När det gäller planering så måste schemat finnas klart i god tid. All information kring studierna måste finnas tillgänglig, en bra studiehandledning är att rekommendera! Synligheten handlar om att lärarna måste vara synliga i kommunikation som sker över nätet. Studenterna har också stora förväntningar på att det skall gå att nå läraren via e-post ”inom rimlig tid”. Att få respons på inlämnade arbeten är också mycket viktigt! Det handlar då inte bara om större arbeten, många studenter ser gärna också att lärarna aktivt ger respons på inlägg i diskussionsforumet.

”Bra lärare (snabba svar, hjälpsamma, lyhörda och kunniga). Detta är MYCKET viktigt. Uppgifterna kan anpassas ytterligare, och instruktionerna kan bli tydligare.”

”Men kurserna är oftast dåligt planerade och informationen är väldigt dålig. Ibland funderar man om man kanske borde gå en utbildning på stället istället ...”

”För att distansutbildningen ska fungera måste all information gå ut i mycket god tid. Eftersom jag är bosatt i USA har jag haft stora problem med att få detta i tid. Det har också inneburit att jag alltid får mina kursböcker sent ...”

”I den kurs jag läste upplevdes läraren som fullkomligt obefintlig, vilket var ett minus, då kursmaterialet som fanns tillgängligt på kursens hemsidor höll god kvalitet och var lärorikt ...”

”Lärarna måste engagera sig mera. Inte bara ”ge böcker och säga att det är tenta i januari.”

”Lärarna måste vara närvarande under hela kursen och svara på mail snabbt. Om man har något problem vill man inte sitta och vänta i två dagar för att komma vidare. Stora arbeten borde granskas av lärarna eftersom, så man vet hur man ligger till ...”

”På de kurser där läraren varit aktiv och uppmuntrat och stöttat studenter har också resultaten och behållningen av studierna blivit bra. Lärarens förståelse för att deras roll är viktig i att handleda och uppmuntra borde de ta på större allvar.”

Betydelsen av fysiska sammankomster är en aspekt som lyfts fram i studenternas kommentarer. Några studenter menar att fysiska sammankomster är ett måste medan andra menar att fysiska sammankomster inte ”hör hemma” i den modern högre utbildning. Till viss del styrs detta naturligtvis av det ämne man läser, men vilka förväntningar den enskilda studenten har spelar också roll för huruvida man anser att fysiska sammankomster är nödvändigt eller ej.

”Den IT-stödda distansdelen av utbildningen var den del som intresserade mig allra minst. Det personliga mötet med lärarna är av oslagbart värde.”

”... Svårigheten är att förstå allt över nätet. Fysiska träffar är nödvändiga ibland för att sammanfatta var man står och hur man skall gå vidare.”

”Fysiska träffar är överflödiga och tillhör det förgångna, bort med det. Fysiska träffar kostar bara onödigt mycket och fyller ingen funktion som inte går att uppnå via nätet.”

”Jag tycker inte att det ska vara obligatoriska sammankomster eftersom ett kriterium ofta är att man inte har tid/möjlighet att resa tvärs över landet för att gå just denna kurs. Och om det finns sammankomster borde dessa vara frivilliga!

”Just den här kursen har varit ett fiasko, eftersom handledningen varit minimal och förutsatt att man kan saker man aldrig hört talas om. Den hade vunnit mycket på att ha ett antal träffar där man gemensamt gjort uppgifter och där man kunnat fråga om saker ...”

”Utforma kursen mer till en IT-kurs. Studenterna skall kunna få möjlighet att kunna klara kursen helt på distans, men ifall de känner sig osäkra kunna komma på fysiska träffar. De fysiska träffarna skall alltså vara frivilliga.”

”Vid längre kurser, över 5 p, så tror jag att det är viktigt med fysiska kontakter (naturligtvis beroende på vad man läser).”

En del av den IT-stödda distansutbildningen som studenter kan ha mycket delade meningar om är betydelsen av kommunikation med andra studenter. En del värdesätter denna kommunikation mycket, andra klarar sig bäst utan att kommunicera med andra studenter på kursen. Ett exempel

där kommunikation med andra studenter blir ”kritisk” är om det förekommer grupparbeten. Grupparbeten har naturligtvis sina fördelar men kan samtidigt upplevas som ett hot mot den flexibla utbildning som ”utlovats”. En del studenter skulle emellertid gärna se att kommunikationen med andra studenter förekom i större utsträckning än vad den gjort under den aktuella utbildningen.

”Aktiviteten på kursen mellan kursdeltagarna kunde varit högre. Projektarbetet var mycket bra och vi kommunicerade/diskuterade dagligen i projektgruppen.”

”Har man en fråga är svaret aldrig långt bort. Skriver jag in min fråga svarar alltid någon, kurskamrat eller lärare inom rimlig tid.”

”Mindre bra: Grupparbeten via nätet ... nja, det blir nästan aldrig bra eftersom olika studenter vill lägga upp sitt arbete på olika sätt.”

”De enskilda uppgifterna har fungerat bra medan grupparbetena har fungerat sämre. Vi hade två grupparbeten, det första fungerade hyfsat medan det andra var en riktig katastrof.”

”Diskussioner mellan kursdeltagarna har inte fungerat bra och det beror nog på den tidsbrist som många har och gör att de inte kan delta mer aktivt i diskussioner. I den lilla grupp jag delats in i (två personer) har vi däremot haft en betydande kommunikation ...”

”Fasta tidpunkter då man ska vara anträffbar vore bra. Grupparbete är svårt att genomföra när man nästan aldrig är online samtidigt.”

”Jag ser det som ”bättre än inget”. Hade jag fått välja skulle jag vilja ha några kurskamrater i närheten för att bolla lite frågor med. Det är så mycket effektivare än att skriva i forum.”

Ett antal studenter har synpunkter på den teknik som använts under utbildningen. Här är det framförallt brister i den teknik som använts som lyfts fram men det är också några studenter som menar att tekniken fungerat bättre än vad de hade väntat sig. När allt mer av den teknik som utnyttjas på IT-stödda utbildningar också lanseras inom den reguljära utbildningen finns det lärdomar att dra från de erfarenheter lärare och studenter har gjort hittills. Några studenter har inte haft tillgång till ”fullgod” utrustning i hemmet, man har haft problem med den egna datorn och/eller med en i sammanhanget otillräcklig modemuppkoppling.

”Det som varit mest frustrerande är när tekniken krånglar vid förinspelade föreläsningar, annars tycker jag att det i det stora hela har varit helt ok.”

”Det är den tekniska biten som trasslat en del. Lärarna är ofta lite förvirrade med teknik, grupphantering, tidsanvändning, ordfördelning och sådant.”

”Distansverktygen har fungerat föredömligt. De kommunikationsmedel jag inte har använt, har jag frivilligt avstått från. Alla kommunicerar olika, så det är jättebra att hålla alla dörrar öppna: telefon, mail, chatt, videokonferens, live-träffar ...”

”Har inte deltagit någonting över nätet pga för gammal dator.”

”Hemsidan bör göras lättnavigerad och snabbare laddas i webbläsarna. E-postfunktionen kanske skall ej ligga på skolans server utan man kan utnyttja den enskilda studentens e-post. Det gör det hela säkrare och snabbare ...”

”Hemsidorna för distanskurserna är ofta dåliga. Svårt att hitta uppgifter och många har problem med att ladda ner grejer.”

”Tekniken kring den nätbaserade portalen har inte fungerat, tex har kursledningen stora problem att läsa våra inlägg. Det är svårt att orientera sig och nerladdning av material från sidan tar lång tid.”

I den föregående studien var det många studenter som lyfte fram att de datakunskaper som de erhållit genom att delta i IT-stödd distansutbildning var ett mervärde som de inte hade fått om de deltagit i en reguljär utbildning. Sådana kommentarer är inte alls lika vanliga i föreliggande studie. En förklaring kan naturligtvis vara att studenterna inom naturvetenskap och teknik hade bättre datakunskaper innan de påbörjade höstterminens IT-stödda distansutbildning än vad studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg hade. Men också i den här studien är det några studenter som lyfter fram att en mer flexibel utbildning kan vara positiv för det egna lärandet.

”Allmänbildande, roligt, utmanande och intressant. Allt har fungerat bra.”

”Att man sedan lär sig lika mycket är positivt. Eller man lär sig nog mer med en distansutbildning för då måste man ta fram det som är viktigt själv ...”

”Den största nyttan var att jag fick poäng för kursen och att jag fick en lite större inblick i grupparbete över Internet. Det och den obligatoriska bibliotekskursen var det enda jag hade nytta av ...”

”Det har varit värdefullt att lära sig arbeta med datorn mer. Att läsa en kurs hemma är också bra för då lär man sig lösa problemen själv, eller fundera på hur ett problem kan lösas, i större omfattning än när man läser kurser där handledaren finns i samma rum ...”

”Eftersom jag läser enbart för eget nöje har kursen gett mig extra motivation att läsa.”

”Jag har nytta av kunskaperna i min yrkesroll. IT-stödd distansutbildning är ett bra alternativ för yrkesarbetande att förbättra sina kunskaper, samt även för att visa och få bevis på att man har kunskaper.”

”Jag lär mig jobba på egen hand, söka efter information jag behöver istället för att få den ”matad” på föreläsningar.”

Sammanfattning

Centrum för utvärderingsforskning (UCER), vid Umeå universitet, har fått Myndigheten för Sveriges nätuniversitets uppdrag att utvärdera studentnyttan av nätuniversitetet och IT-stödda distansutbildningar. Det är främst studenternas egna värderingar av studentnyttan som står i fokus, men också lärares och arbetsgivares värderingar kommer att vägas in när övergripande slutsatser om studentnyttan dras i slutet av projektet. Under projektets första år var det utbildningar på inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som stod i fokus. Under det andra året är det utbildningar inom naturvetenskap och teknik som fokuseras. *Syftet med föreliggande delstudie har varit att undersöka vad som kännetecknar den student som läser en av nätuniversitetets IT-stödda distansutbildningar inom naturvetenskap och teknik. Syftet har vidare varit att utvärdera nätstudenternas egna erfarenheter och bedömningar av värdet/nyttan med den IT-stödda distansutbildningen och olika typer av utbildningsstöd.* Studien genomfördes som en elektronisk enkät till studenter på nätuniversitetsutbildningar inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004. 512 studenter besvarade enkäten.

Om de studenter inom naturvetenskap och teknik, jämfört med de studenter inom medicin och odontologi respektive vård och omsorg som besvarade enkäten, kan man säga att: de var yngre, en större andel var män, en större andel var studerande redan innan studierna påbörjades höstterminen 2004, en större andel var heltidsstuderande, en mindre andel levde tillsammans med barn, en större andel hade ”0 högskolepoäng” sedan tidigare, en mindre andel hade 80 högskolepoäng eller mer sedan tidigare och det var en större andel av studenterna som hade minst en förälder med examen från högskola eller universitet

De flesta studenter angav som sitt främsta motiv till att läsa den aktuella utbildningen att de ville öka sina kunskaper i ämnet. Andra motiv som många studenter såg som det allra viktigaste var att de behövde kursen för att på sikt kunna söka ett annat arbete samt att de deltog i kursen för den egna personliga utvecklingen. Ser man på de studenter som var 30 år eller yngre och de studenter som var över 30 år framkommer åtminstone en skillnad och det är att den senare gruppen i högre utsträckning angett arbetsrelaterade motiv. Det finns också vissa skillnader mellan de båda studentgrupperna. Studenterna inom naturvetenskap och teknik har i högre utsträckning angett motiv som att de vill bredda sin utbildning samt att de deltar i utbildningen för sin egen personliga utveckling. Studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg har å sin sida i högre utsträckning angett motiv som är knutna till arbetet, så som att bättre klara av sina nuvarande arbetsuppgifter samt att på sikt kunna söka ett annat arbete.

De studenter inom naturvetenskap och teknik som har besvarat enkäten kan sägas ha stor eller mycket stor erfarenhet av flertalet av de IT-inslag som lyfts fram i enkäten. Studenterna inom naturvetenskap och teknik har i högre utsträckning än studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg, svarat att de har stor eller mycket stor erfarenhet av de olika IT-inslagen. Detta gäller också för erfarenhet av distanskurser med IT-stöd. I många fall är det stora skillnader mellan de båda studentgrupperna. En jämförelse mellan studenter med stor erfarenhet av distanskurser med IT-stöd och studenter med liten erfarenhet av distanskurser med IT-stöd visar att den tidigare gruppen har större erfarenhet av alla de angivna IT-inslagen. En jämförelse mellan studievana och studieovana studenter visar att de förra likaledes har större erfarenhet, med ett undantag, av de angivna IT-inslagen.

Det utbildningsstöd som tillmättes det största värdet av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarade enkäten var kommunikationen mellan lärare och studenter. Men i det närmaste lika viktigt för den här gruppen studenter var kursens hemsida. De stöd som av få upplevdes ha stor betydelse var studiesocialt stöd, biblioteksstöd samt fysiska sammankomster. Allra störst skillnad mellan studenter inom medicin/vård och studenter inom naturvetenskap/teknik förelåg i synen på betydelsen av kommunikation mellan studenter. Fyra av tio studenter av de senare tillmätte detta utbildningsstöd stor betydelse. Motsvarande andel bland studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg var sju av tio.

Av de studenter inom naturvetenskap och teknik som besvarat enkäten anger en av tre att utbildningen varit helt nätbaserad. Ju lägre grad av rumslig flexibilitet (se figur 7) desto mindre andel av studenterna som angav att det hade betydelse att utbildningen var på distans med IT-stöd. De studenter som har fysiska sammankomster uppger också i betydligt större utsträckning att de fysiska sammankomsterna har stor betydelse. Nära sju studenter av tio i den grupp som inte har några fysiska sammankomster menar däremot att fysiska sammankomster som utbildningsstöd endast har liten betydelse eller ingen betydelse alls.

Olika former av IT-stöd är naturligtvis av stor betydelse i en högskole-/universitetsutbildning som bedrivs på distans med IT-stöd. I enkäten listades en rad av olika typer av IT-stöd och studenterna hade att ta ställning till hur de olika stöden fungerat under den aktuella utbildningen. De datorstöd som förekommit mest är att hämta instruktioner på kurshemsidor samt att kommunicera via e-post. För de allra flesta är detta också något som verkar ha fungerat bra. En relativt stor grupp studenter har angett att det inte varit aktuellt att använda bibliotekstjänster, att kommunicera med ljud och bild via dator, ”att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation”, att använda olika plattformar samt att söka i databaser. Kanske kan man av detta dra slutsatsen att det inte alltid är så avancerade IT-stöd som den IT-stödda distansutbildningen bygger på. Studenterna inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar anger i betydligt större utsträckning att de haft fullt tillräckliga förkunskaper och erfarenheter i relation till den teknik som används under utbildningen, än vad studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg gjorde. Här bör man emellertid notera att det inte behöver vara ”samma teknik” som de relaterar till. Studenterna har i betydligt större utsträckning ägnat sig åt det mer ”passiva”, att läsa inlägg, än åt det mer ”aktiva”, skriva inlägg, svara på inlägg och diskutera uppgifter.

Detta aktualiserar frågan hur man skall tolka de skillnader som framkommer mellan studenterna inom medicin/odontologi och vård/omsorg å den ena sidan och studenterna inom naturvetenskap och teknik å den andra sidan. Vad säger då de skillnader som framkommer mellan de båda studentgrupperna? Säger skillnaderna i första hand något om de utbildningar som studenterna deltog i eller säger det framförallt något om de studenter som besvarat enkäterna? Att de förra är mer nöjda med ”sin” IT-stödda distansutbildning, beror det på att utbildningarna inom deras ämnesområde i något avseende är bättre eller beror det bara på att deras förväntningar ser annorlunda ut? Som vi kunnat se var det skillnader i studentgruppernas sammansättning förra året och detta år. Att en mer flexibel utbildning gjorde möjligt för studenterna inom medicin/odontologi respektive vård/omsorg att kombinera studier med såväl familj som förvärvsarbete. Situationen ser i det avseendet inte lika ”ansträngd” ut för studenterna inom

naturvetenskap och teknik. Här var det emellertid en större andel av studenterna som angav att de var studerande på heltid.

En intressant aspekt som framkommit i studien är de ”reservationer” som lyfts fram i frågan om man skulle rekommendera IT-stödd distansutbildning till någon som skall läsa vidare på högskola eller universitet. Många skulle rekommendera IT-stödd distansutbildning men bara om vissa förutsättningar uppfylls. Studievana är en ”ingrediens”, att IT-stödd distansutbildning passar framförallt för studenter som har vana av högre studier sedan tidigare. Detta är en uppfattning som går stick i stäv med ambitionerna att locka nya studerandegrupper till högre utbildning genom den IT-stödda distansutbildningen. Att studenter, som själva läst på distans med IT-stöd, menar att de skulle rekommendera utbildningsformen framförallt för studievana studenter. Samtidigt finns det studenter som menar att IT-stödd distansutbildning faktiskt kan fungera som ett första steg in i den högre utbildningen.

När det gäller frågan om vad som fungerat bra, vad som kan förbättras och studenternas upplevelse av nyttan med den utbildning som de deltog i under höstterminen 2004 så kretsar svaren kring följande teman; flexibilitet, lärarens roll, fysiska sammankomster, kommunikation med kurskamrater, teknik och kunskap. Att utbildningen bedrivs i flexibla former är en mycket viktig aspekt som lyfts fram av många studenter. Man kan studera var man vill och när man vill. När det gäller lärarens roll så lyfts positiva exempel fram men det framkommer också kritik mot lärare som inte lever upp till studenternas förväntningar. Det handlar bland annat om att läraren/lärarna måste vara synliga, så som att delta i den nätbaserade kommunikationen och ge respons på inlämnade arbeten. Om betydelsen av kommunikation med andra studenter har studenterna delade meningar. En del tillmäter detta stor betydelse medan andra helst vill slippa helt! Grupp-arbeten är bra om de fungerar men utgör samtidigt ett hot mot den flexibla studieformen. Delade meningar råder också om de fysiska sammankomsternas vara eller inte vara. En del studenter menar att det nästan är nödvändigt att åtminstone ha någon fysisk sammankomst under utbildningen medan andra menar att detta är ett alltför traditionellt synsätt. När det gäller tekniken så finns det ett antal exempel på att det inte har fungerat så som studenterna förväntat sig.

Litteratur

- Aderud, Johan (2003): *Nätuniversitetets webbportal – en användbarhetsstudie*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå.
- Aderud, Johan (kommande): *Nätuniversitetets webbportal – en användbarhetsstudie. En uppföljning 2005*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Asplund, Maria (2000): *Elektronik- och dataingenjörsutbildningen i Pajala, studentperspektivet*. CERUM Working Paper Nr 25. Umeå.
- Björck, Ingela: *Tänk om: Om- och nytänk kring distansutbildning vid tre högskolor*. Rapport 3:2002, Distansutbildningsmyndigheten. Härnösand.
- Horm, Peeter och Sarah Olofsson (2002): *Att bryta isoleringen – sociala faktorer i nätbaserad distansutbildning*. IT-kommissionens rapporter, Rapport 53/2002. Stockholm.
- Högskoleverket (2005): *Konsekvenser av ett utökat studieår: regeringsuppdrag*. Stockholm.
- Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – Slutrapport 1: Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Rapport 2005:48 R. Stockholm.
- Högskoleverket (2005): *Uppföljning av Sveriges nätuniversitet – Slutrapport 2: Tillgänglighet, rekrytering och extra ersättning*. Rapport 2005:49 R. Stockholm.
- Jokela, Päivi och Peter Karlsudd (2005): *Att lära säkert: IT-säkerhet i Nätuniversitetets distansutbildningar*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet. Umeå
- Lärarhögskolan i Stockholm (2003): *Lärarhögskolans studentspegel 2003*. Stockholm.
- Marklund, K (2002): "Högskoleläraren är framtidens hjälte". I: Borg, Christian (red): *Vetenskaparnas visioner: Elva samtal om framtidens studier och undervisning i högskolan*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 4:2002. Härnösand.
- Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Verksamhetsplan 2003 – för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Härnösand.
- Myndigheten för Sveriges nätuniversitet (2003): *Verksamhetsberättelse 2002*. Härnösand.
- Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2004): *IT-stödd distansutbildning inom medicin och vård höstterminen 2003 – ur studenternas perspektiv*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.
- Mårald, Gunilla och Pernilla Westerberg (2005): *Vilka var de? Nätuniversitetets studenter höstterminen 2003*. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.
- Nordström, Anna (2004): *Receptarier på nätet, hur gick det till? En utvärdering av planeringen och utvecklandet av den nätbaserade receptarientbildningen vid Umeå universitet*. CERUM Working Paper 71:2004. Umeå.
- Nordström, Anna (2005): *Receptarier på väg! Sambällsekonomisk analys av receptarientbildningen vid Umeå universitet*. CERUM Working Paper 77:2005. Umeå.
- Nordström, Anna och Claire Englund (2004): *Receptarier på nätet, hur går det? En utvärdering av genomförandet av första året på den nätbaserade receptarientbildningen vid Umeå universitet; lärarnas, de lokala handledarnas och studenternas perspektiv*. CERUM Working Paper 76:2004. Umeå.
- Sandberg, Ulrika (2004): *Nätuniversitetets webb/ kursinformation – vidare utvärdering*. Arbetsrapport. Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, Umeå.
- Skedinger-Jacobson, Marie (2003): "Matematiklärarutbildning på distans?". I: Lindh, Anders och engt Linnér (red): *Nära samarbete – på distans: Nio texter om att lära på nätet*. Rapporter om utbildning, Malmö högskola. Malmö.
- Söderström, Tor (2004): *Studenternas uppfattningar om datorkommunikation – inom nätuniversitetets*

medicin- och vårdutbildningar: En fördjupad studie. Arbetsrapport. UCER, Umeå universitet, Umeå.

Utbult, Mats (2002): "På distans i Norrlands inland". I: Petersson, Göran och Mats Utbult (red): *Nätverka för nätlärande inom medicin, vård och omsorg*. Distansutbildningsmyndigheten Rapport 2:2002. Härnösand.

Utvärderingsenheten, Lunds universitet (2004): *Naturvetarbarometern*. Rapport nr 2004:231. Lund.

Waern, Yvonne (2002): "Vuxna vill också vara kreativa". I: Borg, Christian (red): *Vetenskaparnas visioner: Elva samtal om framtidens studier och undervisning i högskolan*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 2:2002. Härnösand.

Westerberg, Pernilla och Gunilla Mårald (2004): *Nätuniversitet och IT-stödd distansutbildning – attityder och erfarenheter hos prefekter, studierektorer och studenter*. UCER. Umeå.

Wännman Toresson, Gunnel och Berit Östlund (2002): "Ny roll, ny kompetens för distansläraren". I: Gisselberg, Margareta (red): *Distanslärare och distanslärande: En antologi*. Distansutbildningsmyndigheten, Rapport 6:2002. Härnösand.

Övriga källor

Carolina Johansson, Högskoleverket (2005-11-29): Antal registreringar inom olika studieformer. <http://www.ltu.se/web/pub/jsp/polopoly.jsp?d=3325&a=10131&showMode=news> 2005-12-01.

Nätuniversitetets studentnytta -- enkät

Med utbildning avses i enkäten såväl kortare kurser som hela program vid högskola/universitet.

Bakgrund

1. Ålder	ange
under 25	<input type="checkbox"/>
25-30	<input type="checkbox"/>
31-40	<input type="checkbox"/>
41-50	<input type="checkbox"/>
51-60	<input type="checkbox"/>
över 60	<input type="checkbox"/>
2. Kön	ange
Kvinna	<input type="checkbox"/>
Man	<input type="checkbox"/>
3. Geografisk bakgrund	ange
Född i Sverige	<input type="checkbox"/>
Född utomlands	<input type="checkbox"/>
3b. Om utomlands, ange hur gammal Du var när du kom till Sverige	
<input type="text"/>	
4. Bostadsort -- län	
<input type="text" value="Blekinge län"/>	
4b. Kommun	
<input type="text" value="Ale"/>	

4c. Om Du är bosatt utanför Sverige var god ange land

--	--

5. Vilken IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap/teknik har Du deltagit i/deltar du i under höstterminen 2004?

Blekinge Tekniska Högskola -- Kvalitetsutveckling 2

5b. Om annan utbildning, ange lärosäte och kursnamn

--	--

6. Vilken var Din huvudsakliga sysselsättning innan Du påbörjade Dina studier höstterminen 2004 (avser 5)?**ange**

Arbetssökande

Förvärvsarbetande

Föräldraledig

Sjukskriven

Studerande

Annan sysselsättning

6b. Om annan, ange

--	--

7. Har Du varit studerande på heltid under höstterminen 2004?**ange**

Ja (gå till fråga 8)

Nej

7b. Om nej, vad har varit Din huvudsakliga sysselsättning vid sidan av studierna?**ange**

Arbetssökande

Förvärvsarbetande	<input type="checkbox"/>
Föräldraledig	<input type="checkbox"/>
Sjukskriven	<input type="checkbox"/>
Annan sysselsättning	<input type="checkbox"/>
7c. Om annan, ange	
<div style="border: 1px solid black; height: 60px; width: 100%;"></div>	
8. Lever Du ensam eller tillsammans med andra?	ange
Ensam	<input type="checkbox"/>
Tillsammans med förälder/föräldrar	<input type="checkbox"/>
Tillsammans med annan vuxen/andra vuxna	<input type="checkbox"/>
Tillsammans med barn	<input type="checkbox"/>
Tillsammans med annan vuxen/andra vuxna och barn	<input type="checkbox"/>
9. Hur många högskolepoäng hade Du sammanlagt innan höstterminen 2004 startade?	ange
0 poäng	<input type="checkbox"/>
1-20 poäng	<input type="checkbox"/>
21-40 poäng	<input type="checkbox"/>
41-60 poäng	<input type="checkbox"/>
61-80 poäng	<input type="checkbox"/>
mer än 80 poäng	<input type="checkbox"/>
10. Har någon av Dina föräldrar examen från högskola eller universitet?	ange
Ja, båda	<input type="checkbox"/>
Ja, en av dem	<input type="checkbox"/>
Nej	<input type="checkbox"/>

Vet ej					<input type="checkbox"/>
11. Vilka erfarenheter har Du av IT?	ingen erfarenhet	liten erfarenhet	varken stor eller liten	stor erfarenhet	mycket stor erfarenhet
Arbeta med ordbehandling, kalkylprogram, etc	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kommunikation via e-post	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Använda bibliotekstjänster via nätet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Hämta instruktioner på kurshemsidor (ex. hämta schema, uppgifter etc.)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Söka i databaser	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Använda olika plattformar (ex. First Class, PingPong)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. vid tidpunkter som passar Dig, asynkron kommunikation (ex. diskussionsforum)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

realtid, synkron kommunikation (ex. chatt)					
Kommunicera med ljud och bild via dator (ex. videokonferenser)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Producera hemsidor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Distanskurser med IT-stöd	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
12. Vilken nytta tycker Du att Du har haft av nätuniversitetets portal på www.netuniversity.se?					ange
Ej använt (gå till fråga 14)					<input type="checkbox"/>
Ingen					<input type="checkbox"/>
Liten					<input type="checkbox"/>
Varken stor eller liten					<input type="checkbox"/>
Stor					<input type="checkbox"/>
Mycket stor					<input type="checkbox"/>
12b. Kommentera					
<div style="border: 1px solid gray; height: 60px; width: 100%;"></div>					
13. Anser Du att den information som finns på www.netuniversity.se och de länkar som där finns till lärosätenas egen information ger:					ange
All den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning					<input type="checkbox"/>
En stor del av den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning					<input type="checkbox"/>
En liten del av den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning					<input type="checkbox"/>
Inte alls den information som Du behöver för att hitta rätt utbildning					<input type="checkbox"/>
Vet ej					<input type="checkbox"/>

13b. Kommentera

	<input type="text"/>
--	----------------------

IT-stödd distansutbildning inom naturvetenskap och teknik höstterminen 2004

14. Hur fick Du information om kursen/programmet?	ange
Via nätuniversitetets hemsida	<input type="checkbox"/>
Via Högskoleverkets studera.nu	<input type="checkbox"/>
Via lärosätets annonsering/utbildningskatalog	<input type="checkbox"/>
Via bekanta	<input type="checkbox"/>
Via studievägledare	<input type="checkbox"/>
Via kollegor på arbetet	<input type="checkbox"/>
Annat sätt	<input type="checkbox"/>

14b. Om annat, ange

	<input type="text"/>
--	----------------------

15. Vilket är Ditt främsta motiv för att delta i höstterminens IT-stödda distansutbildning (kurs/program)?	ange
Jag behöver kursen för att klara mina nuvarande arbetsuppgifter bättre	<input type="checkbox"/>
Jag behöver kursen för att på sikt kunna söka ett annat arbete	<input type="checkbox"/>
Jag deltar i kursen för att berika min fritid	<input type="checkbox"/>
Jag deltar i kursen för att få kontakt med andra människor och utbyta tankar	<input type="checkbox"/>
Jag deltar i kursen för min egen personliga utveckling	<input type="checkbox"/>

Jag har blivit beordrad att gå kursen	<input checked="" type="checkbox"/>
Jag deltar i kursen för att ha något att göra	<input checked="" type="checkbox"/>
Jag vill öka mina kunskaper i ämnet	<input checked="" type="checkbox"/>
Jag vill få erfarenhet av en högre utbildning som bedrivs med IT-stöd	<input checked="" type="checkbox"/>
Jag vill bredda min utbildning genom att läsa ett annat ämne vid sidan av mina ordinarie studier	<input checked="" type="checkbox"/>
Annat motiv	<input checked="" type="checkbox"/>
15b. Om annat, ange	
<div style="border: 1px solid black; height: 60px; width: 100%;"></div>	
16. Hade det någon betydelse för Dig att utbildningen var på distans med IT-stöd när Du skulle välja utbildning?	markera
Ja	<input checked="" type="checkbox"/>
Nej, det är främst innehållet jag är intresserad av	<input checked="" type="checkbox"/>
16b. Om ja, vad var det som framförallt hade betydelse	markera ett eller flera alternativ
Jag bor långt från närmaste studieort	<input type="checkbox"/>
Jag kan inte studera på något annat sätt på grund av mitt arbete	<input type="checkbox"/>
Jag kan inte studera på något annat sätt på grund av min familjesituation	<input type="checkbox"/>
Jag kan inte studera på något annat sätt på grund av funktionshinder	<input type="checkbox"/>
Jag är intresserad av den teknik som används	<input type="checkbox"/>
Jag vill utnyttja möjligheten att studera i min egen takt	<input type="checkbox"/>
Annat skäl	<input type="checkbox"/>
16c. Om annat, ange	

	<input type="button" value="▲"/> <input type="button" value="▼"/>
--	--

Utbildnings- och IT-stöd

17. Hur viktiga anser Du att olika utbildningsstöd är för IT-stödda distansutbildningar?	vet ej	ingen betydelse alls	liten betydelse	varken liten eller stor betydelse	stor betydelse		
Information och studievägledning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Kursens hemsida	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Studiesocialt stöd (ex. kuratorstöd)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Studiehandledning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Kommunikationen mellan lärare och studenter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Kommunikationen mellan studenter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Biblioteksstöd	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Tekniksupport	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
Fysiska sammankomster	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
18. Hur bra har enligt Din mening följande utbildningsstöd fungerat under den aktuella utbildningen?	ej aktuellt	vet ej	mycket dåligt	dåligt	varken bra eller dåligt	bra	mycket bra
Information och studievägledning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kursens hemsida	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Studiesocialt stöd (ex. kuratorstöd)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Studiehandledning	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kommunikationen mellan lärare och studenter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kommunikationen mellan studenter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Biblioteksstöd	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Tekniksupport	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Fysiska sammankomster	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
19. I en IT-stödd distansutbildning kan olika former av IT-stöd förekomma. Hur bra tycker Du att de olika datorstöden fungerat under den kurs eller det program som Du deltagit i under höstterminen 2004?							
	ej aktuellt	vet ej	mycket dåligt	dåligt	varken bra eller dåligt	bra	mycket bra
Att kommunicera via telefon	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att arbeta med ordbehandling, kalkylprogram, etc	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att kommunicera via e-post	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att använda bibliotekstjänster via nätet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att hämta instruktioner på kurshemsidor (ex.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

hämta schema, uppgifter etc.)							
Att söka i databaser	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Videoinspelningar i form av inspelade föreläsningar eller liknande	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att använda olika plattformar (ex. First Class, PingPong)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. vid tidpunkter som passar Dig, asynkron kommunikation (ex. diskussionsforum)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att läsa inlägg, svara på inlägg, diskutera uppgifter etc. i realtid, synkron kommunikation (ex. chatt)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att kommunicera med ljud och bild via dator (ex. videokonferenser)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att producera hemsidor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
20. Hur bedömer Du Dina förkunskaper och erfarenheter i relation till den teknik som använts under utbildningen?						ange	
Inte alls tillräckliga						<input type="checkbox"/>	
Tillräckliga						<input type="checkbox"/>	
Fullt tillräckliga						<input type="checkbox"/>	

20b. Kommentera

--	--

Nätbaserade studier

21. Hur ofta har Du i genomsnitt deltagit i datorkommunikationen, det vill säga läst inlägg respektive skrivit inlägg, svarat på inlägg, diskuterat uppgifter under utbildningen?	Läst inlägg	Skrivit inlägg, svarat på inlägg, diskuterat uppgifter
Dagligen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2-3 gånger/vecka	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
1 gång/vecka	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3 gånger/månad eller mindre	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har aldrig deltagit fast möjlighet funnits	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Har ej varit aktuellt under utbildningen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

21b. Kommentera

--	--

22. Är utbildningen helt nätbaserad eller förekommer det fysiska sammankomster?**markera**

Utbildningen är helt nätbaserad

Det förekommer fysiska sammankomster och de är alla frivilliga

Det förekommer fysiska sammankomster och vissa av dem är obligatoriska

Det förekommer fysiska sammankomster och de är alla obligatoriska

22b. Om det förekommit fysiska sammankomster, ange hur många som förekommit (frivilliga och obligatoriska) och hur många av dem som Du har deltagit i

	<input type="text"/> <input type="button" value="↑"/> <input type="button" value="↓"/>				
23. Ta ställning till nedanstående påståenden. Kryssa för i vilken utsträckning Du instämmer i påståendet (1 = instämmer inte alls, 5 = instämmer helt)	1	2	3	4	5
Utbildningen har krävt mycket kommunikation mellan deltagarna via nätet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Kursmaterial och uppgifter har skapat diskussion och reflektion med andra deltagare	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Det har funnits tydliga förväntningar på min medverkan i utbildningen (grad av aktivitet, när inlägg skulle vara inlämnade etc)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Läraren/lärarna har upplevts som närvarande genom sin aktivitet på nätet, trots det geografiska avståndet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Nätkommunikationen har kännetecknats av dialog och levande samtal	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
I den skriftliga kommunikationen har jag oroat mig för hur jag skulle skriva	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

för att bli förstådd					
Jag har upplevt närhet och gemenskap med de andra deltagarna i vår nätkommunikation	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Att träffa kurskamrater och lärare "öga mot öga" gör det lättare att senare kommunicera över nätet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Fysiska sammankomster behövs därför att vissa saker är svåra att kommunicera över nätet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

24. Vilken typ av kunskaper och färdigheter anser Du att högre utbildning framförallt bör uppmuntra till?	ange endast ett alternativ!
--	------------------------------------

Faktakunskaper	<input type="checkbox"/>
Att förstå sammanhang, lösa problem och dra egna slutsatser	<input type="checkbox"/>
Att kritiskt granska, själv ta ställning och producera "egen" kunskap	<input type="checkbox"/>
Att använda och utveckla den egna personligheten i arbetet med innehållet	<input type="checkbox"/>
Annat	<input type="checkbox"/>

24b. Om annat, ange

	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
--	--

25. Vilken typ av kunskaper och färdigheter anser Du att den IT-stödda utbildning inom naturvetenskap och teknik som Du deltagit i höstterminen 2004 framförallt uppmuntrat till?	ange endast ett alternativ!
--	------------------------------------

Faktakunskaper	<input type="checkbox"/>
Att förstå sammanhang, lösa problem och dra egna slutsatser	<input type="checkbox"/>

Att kritiskt granska, själv ta ställning och producera "egen" kunskap	<input type="checkbox"/>
Att använda och utveckla den egna personligheten i arbetet med innehållet	<input type="checkbox"/>
Annat	<input type="checkbox"/>
25b. Om annat, ange	
<div style="border: 1px solid black; height: 60px; width: 100%;"></div>	
26. Vilken roll anser Du att läraren i IT-stödd distansutbildning <i>idealt</i> borde ha?	ange endast ett alternativ!
En <i>traditionell</i> lärare som förmedlar innehåll och förståelse för ämnet samt klart och tydligt bekräftar huruvida studenternas inläring är nöjaktig.	<input type="checkbox"/>
En <i>handedande</i> lärare som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerar studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka.	<input type="checkbox"/>
En <i>omvårdande</i> lärare som genom att uppmärksamma och bekräfta alla studenter skapar studiemotivation och ett trivsamt studieklimat.	<input type="checkbox"/>
En <i>dialoginspirerande</i> lärare som initierar uppgifter och samtalsämnen som väcker studenternas intresse för kollektivt utbyte och diskussion om ämnet.	<input type="checkbox"/>
Annat	<input type="checkbox"/>
26b. Om annat, ange	
<div style="border: 1px solid black; height: 60px; width: 100%;"></div>	
27. Försök att bedöma vilken roll Du anser att läraren/lärarna i den IT-stödda utbildningen i <i>huvudsak</i> haft.	ange endast ett alternativ!
En <i>traditionell</i> lärare som förmedlat innehåll och förståelse för ämnet samt klart och tydligt bekräftat huruvida studenternas inläring varit nöjaktig.	<input type="checkbox"/>
En <i>handedande</i> lärare som genom uppgifter, tips och vägledning inspirerat studenterna att själva söka kunskap och gå utöver sitt vanliga sätt att tänka.	<input type="checkbox"/>

En <i>omvårdande</i> lärare som genom att ha uppmärksammat och bekräftat alla studenter skapat studiemotivation och ett trivsamt studieklimat.	<input type="checkbox"/>
En <i>dialoginspirerande</i> lärare som initierat uppgifter och samtalsämnen som väckt studenternas intresse för kollektivt utbyte och diskussion om ämnet.	<input type="checkbox"/>
Annat	<input type="checkbox"/>

27b. Om annat, ange

28. Har den IT-stödda distansutbildning som Du deltagit i under höstterminen varit värdefull för Dig:	inte alls	i mycket liten grad	i liten grad	i varken liten eller hög grad	i hög grad	i mycket hög grad
på ett yrkesmässigt plan?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
på ett personligt plan?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
på annat sätt?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

28b. Kommentera

29. Skulle Du rekommendera IT-stödd distansutbildning till någon som funderar på att läsa vidare på högskola eller universitet?	ange
Ja	<input type="checkbox"/>
Nej	<input type="checkbox"/>
Vet ej	<input type="checkbox"/>

29b. Kommentera

	<input type="text"/>
--	----------------------

30. Hur skulle Du med egna ord vilja uttrycka den nytta Du har av att delta i IT-stödd distansutbildning? Vad har fungerat bra och vad skulle behöva förbättras?

	<input type="text"/>
--	----------------------